

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Förskoleklassen - det bästa ur två världar eller ett ingenmansland?

En kvalitativ studie om pedagogers
uppfattning om förskoleklassen

Cecilia Magnusson
Susanne Gunnesson

LAU370

Handledare: Torgeir Alvestad

Examinator: Eva Myrberg

Rapportnummer: HT08-2611-083

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Förskoleklassen - det bästa ur två världar eller ett ingenmansland?

Författare: Cecilia Magnusson, Susanne Gunnesson

Termin och år: Höstterminen 2008

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Torgeir Alvestad

Examinator: Eva Myrberg

Rapportnummer: HT08-2611-083

Nyckelord: Förskoleklassen, uppdrag, inkörsport/ingenmansland, lärande, lek, bron mellan förskolan och skolan, socialt samspel, läs- och skrivinlärning, grundläggande matematik, sociokulturellt tänkande.

Bakgrund	Förskoleklassen infördes 1998 som en egen skolform. Förskoleklassen är frivillig för barnet men kommunen är skyldiga att erbjuda plats för barnet i skolan när det fyllt sex år. Syftet med reformen var att förskoleverksamheten och grundskolan skulle samarbeta för att få en bättre kvalitet i verksamheterna samt få in förskolepedagogiken i skolans värld.
Syfte	Undersökningen syftar till att nå en djupare förståelse om förskoleklassen är en inkörsport till första klass. Syftet är också att titta på hur pedagogerna arbetar för att förbereda barnen i läs- och skrivinlärning, matematik samt socialt samspel. Uppsatsens syfte leder därför till följande frågeställningar: Hur arbetar pedagogerna medvetet för att förskoleklassen ska bli en inkörsport till första klass? Hur arbetar pedagogerna för att förbereda barnen i läs- och skrivinlärning, matematik samt socialt samspel? Hur är leken basen för förskoleklassens arbetssätt?
Metod	Som undersökningsmetod har vi valt att genomföra kvalitativa intervjuer med pedagoger som är verksamma i förskoleklass. Vi har intervjuat sex pedagoger som är verksamma i fyra olika förskoleklasser, varav en av förskoleklasserna är integrerad med första klass.
Resultat	I vår studie har vi kommit fram till att pedagogernas arbetssätt varierar när de utför pedagogiskt arbete i förskoleklassen. Samtliga pedagoger anser att leken är viktig och att det inte får bli för skollikt. Att den tidiga läs- och skrivinlärningen och matematiken är ett viktigt inslag i verksamheten anser pedagogerna. De använder sig av olika material, de tar helt enkelt det som de tycker är det bästa ifrån olika metoder. Metoder som pedagogerna nämner är Trulle, Bornholm, Fonomix, Första ljudet, Flexmaterialet, Storboken samt Prickboken.

Innehåll

Abstract	2
Innehåll	3
1 Inledning	5
2 Förskoleklassens bakgrund	6
2.1 Tidigare forskning	6
2.2 Förskoleklassens utveckling	6
3 Syfte och frågeställningar	8
4 Litteraturgenomgång	9
4.1 Styrdokument	9
4.2 Skolan roll	11
4.3 Sociokulturellt tänkande	12
4.4 Tidig läs- och skrivinlärning	13
4.5 Den tidiga matematiken	15
4.6 Lek	17
4.6.1 Lek och lärande	17
4.6.2 Socialt samspel	18
4.7 Sammanfattning	19
5 Metod	20
5.1 Varför en kvalitativ intervjustudie	20
5.1.1 Fördelar och nackdelar	20
5.1.2 Andra undersökningsmetoder	21
5.2 Val av metod	21
5.3 Urval	22
5.3.1 Presentation av pedagogerna	22
5.3.2 Presentation av de fyra förskoleklasserna	22
5.4 Etiska överväganden	23
5.5 Genomförande	23
5.5.1 Intervjuer	23
5.5.2 Bandspelare	24
5.5.3 Bearbetning av material	24
5.6 Vår studies tillförlitlighet	25
6 Resultat	27
6.1 Förskoleklassens verksamhet	27
6.1.1 Upplägget för en dag i de olika förskoleklasserna	27
6.1.2 Pedagogens avsikt med upplägget av dagen	28

6.2 Hur arbetar pedagogerna för att förskoleklassen ska bli en inkörspport till första klass?	29
6.2.1 Vad anser pedagogerna är syftet med förskoleklassen?	29
6.2.2 Hur ser samarbetet ut med skolan?	30
6.3 Hur arbetar pedagogerna för att förbereda barnen i läs- och skrivinläring samt matematik?	31
6.3.1 Vilket arbetssätt använder pedagogerna i den tidiga läs- och skrivinläringen?	31
6.3.2 Vilket arbetssätt använder pedagogerna i den grundläggande matematiken?	32
6.4 Vad har leken för roll i förskoleklassen?	33
6.4.1 Hur tränas barnen i det sociala samspelet?	33
7 Analys	35
7.1 Hur arbetar pedagogerna för att förskoleklassen ska bli en inkörspport till första klass?	35
7.1.1 Vad anser pedagogerna är syftet med förskoleklassen?	35
7.1.2 Hur ser samarbetet ut med skolan?	36
7.2 Hur arbetar pedagogerna för att förbereda barnen i läs- och skrivinläring samt matematik?	36
7.2.1 Vilket arbetssätt använder pedagogerna i den tidiga läs- och skrivinläringen?	36
7.2.2 Vilket arbetssätt använder pedagogerna i den grundläggande matematiken?	37
7.3 Vad har leken för roll i förskoleklassen?	38
7.3.1 Hur tränas barnen i det sociala samspelet?	38
8 Diskussion	40
8.1 Förskoleklassen – det bästa ur två världar eller ett ingenmansland	40
8.2 Den tidiga läs- och skrivinläringen och den tidiga matematiken	41
8.3 Lek och lärande	41
8.4 Socialt samspel	42
8.5 Homogen eller integrerad klass	42
8.6 Avslutningsvis	42
8.6.1 Aspekter som kunde påverka vårt resultat	43
8.6.2 Vidare forskning	43
Referenslista	45
Bilaga	47

1 Inledning

När vi läste svenska tillsammans väcktes tanken om att skriva ett arbete gemensamt. Vi var båda intresserade av hur verksamheten såg ut i förskoleklassen, våra funderingar utgick ifrån vad barnen ska ha för kunskaper med sig när de gått ett år i förskoleklass. Vårt intresse väcktes att göra en undersökning, eftersom förskoleklassen är en frivillig skolform undrade vi hur pedagogerna arbetar i förskoleklassen och hur olika/lika det är inom kommunen. I tidningen Skolvärlden kan man läsa följande:

Verksamheten regleras i skollagen och läroplanen för grundskolan. Men styrdokumentet är otydliga. Där står inte vad verksamheten ska innehålla, inte vilka yrkesgrupper som ska undervisa och inte vilka mål som ska uppnås. Därför kan förskoleklasserna se väldigt olika ut i en del kommuner. I en del kommuner ingår sexåringarna i åldersblandade grupper från förskoleklass till år 2, och tar del av regelrätt läs- och skrivundervisning. I andra är förskoleklasserna placerade för sig, fast inom skolans lokaler. (Hammar, 2008:5)

Läroplanen reviderades 1998 när förskoleklassen infördes för att passa även förskoleklassverksamheten. Grundskolan och förskoleklassen har många gemensamma visioner eftersom de lyder under samma läroplan, men en stor skillnad finns och det är att förskoleklassen inte har några mål att uppnå utan bara mål att sträva emot. Verksamheten skall enbart präglas av en strävan mot vissa uttalade mål som till exempel:

- att väcka en nyfikenhet samt lust att lära
- att upptäcka sin metakognition
- att ha en tro på sig själv och sin egen förmåga
- lära sig visa hänsyn och respekt i samspel med andra och känna trygghet (Myndigheten för skolutveckling, 2006b)

Ett förslag som kommit upp från utbildningsdepartementet är att förskoleklassens verksamhet borde regleras tydligare när det gäller syfte, mål och innehåll och att det ska krävas grundskolläralegitimation för att få undervisa i förskoleklassen och uppåt. Moderaterna vill göra förskoleklassen obligatorisk och till en del av grundskolan samt att de föreslår en ökad tid från 3 timmar till 4 timmar per dag. (Hammar, 2008:5)

Vi valde att undersöka hur den tidiga läs- och skrivinläringen, grundläggande matematiken och sociala samspelet samt leken har för roll i förskoleklassen. Enligt vår erfarenhet, från vår verksamhetsförlagda utbildning, är det dessa områden som pedagogerna i förskoleklassen arbetar mest med.

Med detta som bakgrund blev vi nyfikna på att undersöka hur det låg till i vår kommun. Under vår utbildning känns det som vi har pratat mycket om förskolans och skolans värld men förskoleklassen befinner sig i ett slags ingenmansland, en del i skolans värld som ingen gjort anspråk på. ”Tanken med förskoleklassen är att där ska det bästa ur två världar mötas.” (Myndigheten för skolutveckling, 2006:59b)

2 Förskoleklassens bakgrund

Enligt Skolverket (2009) infördes förskoleklassen som egen skolform 1998. Den 1 januari 1998 övergick bestämmelserna om förskoleverksamhet och skolomsorg till att lyda under skollagen. Förskoleklassen är en frivillig skolform inom det offentliga skolväsendet. Kommunerna är skyldiga att erbjuda barn plats i förskoleklass från och med höstterminen det år då barnet fyller sex år till dess barnet ska börja fullgöra sin skolplikt. Linderoth (1998:4) skriver att det var socialtjänstlagen som bestämde verksamheten och Pedagogisk program för förskolan var vägledande. Syftet med reformen var att förskoleverksamheten, skolomsorgen och grundskolan skulle närma sig varandra för att förbättra kvaliteten i alla verksamheter. Genom integrationen skulle ett nytt pedagogiskt arbetssätt utvecklas. Fokuseringen var att man skulle ha mer gemensamma mål, förhållningssätt och arbetsformer. Man ville föra in bland annat lek, skapande, ett temainriktat arbetssätt och barnets eget undersökande in i skolans värld. (Skolverket, 2001:7) Enligt regeringskansliet (2008) är 96 % av alla sexåringar inskrivna i förskoleklassens verksamhet som skall omfatta minst 525 timmar per år och är avgiftsfri. Föräldrar hade ett önskemål om en tidigare och mjukare skolstart och idag har de överlag en positiv inställning till den integrerade verksamheten. (Skolverket, 2001:7)

2.1 Tidigare forskning

Skolverket fick i uppdrag att under tre år följa utvecklingen i kommunerna av integrationen mellan förskoleklassen, fritidshemmen och grundskolan. De tittade på integreringen som verksamhet, organisationen och lokaler samt betydelsen av samordningen för arbetsformerna och barns utveckling och lärande. Analysen pekar på bristande förutsättningar för genomförandet av reformen såväl på regeringsnivå och kommunnivå samt ute i verksamheterna. Bristen konstateras bero på många punkter där ibland läroplanens mål och riktlinjer. Detta kan bero på att "skolkoden" genomsyrar verksamheten, där det är svårt att tänka om. De pedagoger som arbetar med förskoleklasser skolifierar verksamheten mer än utvecklar den reforms nya synsätt och arbetsformer med inriktning på lek, skapande, experimenterande samt utforskande. Istället går förskoleklassen mot skolans riktlinjer med mer ämnesorienterade arbetspass och raster. Förskoleklassens klassrum utgör inte en självklar arena för lek och skapande och den är vanligtvis inte anpassad till sexåringarnas rörelsebehov. Ett annat problem är också att förskollärare och fritidspedagoger inte räknas till "skolans" personal, skillnader kan vara arbetstidsavtal och arbetsvillkor samt löneskillnader. Vidare lyfter skolverket fram att det finns en brist på tid för gemensamma diskussioner och gemensamma planeringar av den pedagogiska verksamheten. Man saknar en kontinuerlig kontakt med rektor och övrig skollledning och de i sin tur saknar stöd och riktlinjer från den kommunala nivån. Vid undersökningens gång upptäckte man att det finns en viss risk att förskole- och fritidshemkulturen går förlorad in i den mer väletablerade skolkulturen. Men det finns också exempel där förskolepedagogiken idéer har fått fäste. (Skolverket, 2001)

2.2 Förskoleklassens utveckling

Förskoleklassen har haft många namn under årens lopp, bland annat sexårsverksamhet, lekis, förskola, lekskola, nollan och så vidare. Fram till 1970- talet utvecklades förskolan och grundskolan som två separata enheter, på den här tiden ansågs inte heller att samarbete var speciellt betydelsefullt. 1975 lagstodgades den allmänna förskolan vilket gjorde att nästan alla sexåringar tillbringade sin tid i någon form av förskola. Genom att förskolan lagstodgades utvecklades ett samarbete mellan förskola och skola för att övergången skulle bli så smidig och bra som möjligt. (Persson, 1995:21)

Under 1980-talet blev skolan påverkad av EU och Europa och röster höjdes över att svenska skolstartsåldern var för hög. I andra länder började barnen tidigare i skolan och det svenska skolsystemet tog inte tillvara på barnens bästa inlärningsår. Ur den här debatten uppstod förskoleklassen. (Linderoth, 1998:8) 1998 inrättades förskoleklassen ur en kompromiss från politiker och kommunförbundet. Regeringen ville införa ett tionde skolår men kommunförbundet sa nej eftersom det skulle kosta för mycket. Förskoleklassen blev inte obligatorisk men alla kommuner var tvungna att erbjuda en plats till samliga sexåringar i landet. En av anledningarna till att sexåringarna fördes in i skolan var att kommunen ville spara pengar eftersom det inte behövdes lika många pedagoger per barn i skolan. (Lumholdt, 2008:34-35)

Införandet av förskoleklass introducerades som ett av flera steg i en strävan efter att hjälpa och sporra den verksamhetsmässiga intergeringen mellan förskolan och skolan. Regeringen beslutade att flytta över förskolan från socialtjänsten till skollagen samt flytta över ansvaret för förskoleverksamheten och skolbarnomsorgen till utbildningsdepartementet, detta var för att underlätta införlivandet av utbildningssystemet. Att ha gemensam läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet var ett sätt att förnya skolpolitiken. I och med integreringen skulle skolstartens gamla frågor leva vidare i nya former, det skulle bli en smidigare övergång för barnen och att man har gemensamma mål att arbeta efter skulle göra att alla barn får en likvärdig utbildning. (Karlsson, Melander, Pérez Prieto & Sahlström, 2006:32)

3 Syfte och frågeställningar

Syftet med arbetet är att vi vill titta på om förskoleklassen är en inkörsport till första klass samt vilka kunskaper barnen får i matematik, svenska och det sociala samspelet i fyra utvalda förskoleklasser i vår undersökningskommun. Hur arbetar pedagogerna för att förbereda barnen i läs- och skrivinlärning, matematik samt socialt samspel? Eftersom barnen inte behöver kunna läsa, skriva och räkna utan ska lära sig detta i första klass, undrar vi vad som är målet med förskoleklassen. Vad anser pedagogerna att barnen behöver ha lärt sig när de slutar i förskoleklassen.

Våra huvudfrågor är:

- Hur arbetar pedagogerna för att förskoleklassen ska bli en inkörsport till första klass?
- Hur arbetar pedagogerna för att förbereda barnen i läs- och skrivinlärning, matematik samt socialt samspel?
- Vad har leken för roll i förskoleklassen?

4 Litteraturgenomgång

Vår litteraturgenomgång är disponerad på följande sätt, först presenterar vi vad som står i styrdokumentet efter det kommer skolans roll samt sociokulturellt tänkande. Sedan ligger fokus på den tidiga läs- och skrivinläringen, den tidiga matematiken, samt lek och lärande för att avslutas med socialt samspel. Vi har valt denna uppdelning därför att vi anser att den är relevant till våra frågeställningar. Litteraturgenomgången avser att ge läsaren en översikt och att undersökningens syfte ska följa en röd tråd genom hela arbetet.

I den här litteraturgenomgången har vi på vissa ställen använt oss av sekundärkällor, detta beror på att vi har haft vissa svårigheter att få tag i litteratur där primärkällan finns. Då har vi valt att använda oss av dessa sekundärkällor för vi ansåg att det var relevant till vår undersökning. Vi är medvetna om att man i största mån ska använda primärkällor.

Karlsson, Melander, Pérez Prieto & Sahlström (2006:33) skriver att integreringen mellan förskola och skola ska mötas och ur det mötet ska något nytt uppstå. I sammansmältningen ska det ske något mer än bara att de kompletterar varandra. Vidare menar författarna att man ska förespråka ett holistiskt synsätt där en helhetssyn ska verka på flera plan. Det holistiska synsättet ska spegla synen på verksamheten och på barnen i både struktur och innehåll. Meningen är att samtliga pedagoger och lärare ska komplettera varandra och se det individuella barnet samt att förskolans och skolans traditioner ska föras samman. Förskolans syn har varit att man tittat på helheten där barnet står i centrum för den fria leken och lusten att lära. Här och nu är utgångspunkten för förskolepedagogiken. Skolan har en annan grund, man siktar på framtiden och är ämnescentrerad. Märkbart är också att verksamheten i skolan inte utgår från det individuella barnet på samma sätt som i förskolan utan att det är andra (lärarna) som bestämmer vad barnen ska lära sig och delar in barnets dag i skolan. (Karlsson, Melander, Pérez Prieto & Sahlström, 2006)

4.1 Styrdokument

Idag har vi en gemensam statlig huvudman för barnomsorgen, skolomsorgen och skolan – utbildningsdepartementet - som från och med 1 juli, 1996 har ansvaret för dessa verksamheter. Om barn i sexårsåldern är inskrivna i skolan lyder de under Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet. Men barn i sexårsverksamheten har inte mål att uppnå utan mål att sträva mot. Regeringen har som mål att förskolan och skolan ska integreras med varandra, skälet är för att barn ska lyckas i skolans värld bör de få en mjuk övergång från förskolan till skolan. "(...) därför bör förskolans pedagogiska roll stärkas samtidigt som förskolepedagogiken ges utrymme också i skolan. Regeringen vill därför att den pedagogiska verksamheten för barn och ungdomar i såväl förskolan som skolan och skolbarnomsorg skall utveckla i riktning mot ökad integration." (Pramling Samuelsson & Mauritzson, 1997:16).

I skolans värld är målen klart formulerade - både strävansmålen och uppnåendemålen. Men Pramling Samuelsson & Mauritzson (1997:19) skriver att samarbetet mellan förskolan och skolan ska särskilt inriktas på att främja skolstarten för sexåringar. Sexårsverksamheten ska vara skolförberedande och verksamheten ska utgå från riksgiltiga och lokala mål. Det klara syftet med verksamheten är att skapa förutsättningar för att barn ska utvecklas allsidigt och förberedande, det är däremot oklart vad barn ska ha med sig för kunskaper till skolan. Ett sätt

att arbeta är att man i mindre omfattning gör samma saker som man gör i första klass eller att betrakta att allt barn är med om är skolförberedande.

Pramling Samuelsson & Mauritzson (1997) behandlar vad Peder Haug har skrivit. Läroplanskoderna i förskola och skola är olika, i förskolan är koden grundläggande barncentrerad och att den bygger på barnets personlighetsutveckling. Koden i skolan är framförallt ämnescentrerad eftersom tillämpandet av kunskaper är dominerande. I förskolan är lek, egenaktivitet och frihet ett centralt tema medan i skolan är koden mer centrerad. Det vill säga att barnen ska lära sig något som någon annan har bestämt. Men man kan säga att det finns mål och dokument som överlappar varandra. Värdegrunden är gemensam samt även kunskapsynen till stor del.

Vad man ska använda för arbetssätt står i inte i kursplanerna utan det är valfritt, däremot står det vad för kunskaper eleverna ska ha med sig. Varje skola ska utarbeta en lokal arbetsplan hur de ska gå till väga för att eleverna ska uppnå målen i kursplanen. Fokus ska ligga på att skolan skall förmedla glädje som leder till att eleverna finner lust att lära. Eleverna ska få utveckla sin förmåga att kunna dra slutsatser samt kunna förklara och argumentera för sitt tänkande. Eleverna ska utveckla ett gott omdöme och få en känsla av vad som är viktigt att kunna. (Kursplaner och betygskriterier, Skolverket 2000)

Kursplanerna är utformade för att klargöra vad alla elever skall lära sig men lämnar samtidigt stort utrymme för lärare och elever att välja stoff och arbetsmetoder. Kursplanerna anger inte arbetssätt, organisation eller metoder. Däremot lägger de fast de kunskapskvaliteter som undervisningen skall utveckla och anger därmed en ram inom vilken val av stoff och metoder skall göras lokalt. På varje skola och i varje klass måste lärare tolka de nationella kursplanerna och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen med utgångspunkt i elevernas förutsättningar, erfarenheter, intressen och behov. (Kursplaner och betygskriterier, Skolverket 2000:5)

Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet skriver att alla elever har rätt till en likvärdig utbildning oavsett var i landet man bor. Men det betyder inte att verksamheten behöver bedrivas på samma sätt överallt. Ett av skolans uppdrag är att "hänga med" i tiden genom att ta ställning för vad som är viktigt i dag och i framtiden. (Kursplaner och betygskriterier, Skolverket 2000)

För att elever ska tillägna sig kunskaper ska leken ha en stor betydelse under de första skolåren, enligt Läroplanen. Alla som arbetar i skolan ska vara verksam för att aktivt stimulera eleverna till att känna samhörighet, solidaritet och känna ansvar för sina medmänniskor. Skolan ska även verka för att utveckla elevernas nyfikenhet och utforskande samt lusten att lära, vilket även ska genomsyra undervisningen. Skolan skall också sträva emot att hjälpa eleverna till att kunna samarbeta med andra samt kunna utveckla sitt eget sätt att lära och bygga upp tilltro till sitt eget tänkande och förmåga. (Kursplaner och betygskriterier, Skolverket 2000)

Eleverna ska få stöd och hjälp att utveckla sitt språk och förstå betydelsen att vårda sitt språk. "Samarbetsformer mellan förskoleklass, skola och fritidshem skall utvecklas för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande. För att stödja elevers utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv skall skolan också ståva efter att nå ett förtroendefullt samarbete med förskolan samt gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till." (Utbildningsdepartementet, 1994: kap 2 § 5)

4.2 Skolan roll

Skolan är ansvarig för förskoleklassens verksamhet oavsett var den bedrivs, den ska vila på förskolepedagogisk grund och ledas av förskollärare. Samverkan med skolan och lärarna sker i olika omfattning. Pramling Samuelsson & Mauritzson (1997:37) skriver om vad Davidsson kommit fram till. Davidsson påpekar att utgångspunkten för barns lärande i förskolan är att man ska utgå från barns lust att lära och barns kunskapande. Demokratiskt och gemensamt ansvarstagande i förhållande till barnen av samtliga pedagoger i arbetslaget är en annan utgångspunkt. Vidare menar Pramling Samuelsson och Mauritzson att skillnaden mellan skolan och förskolan är att i förskolan står för en helhetssyn på barn, då förskolan ska ge en mångsidig utveckling. Förskolan ska bygga på frihet, spontanitet och lek, emotionell och social utveckling. Läraren handleder barnet i dess utveckling medan i skolan är det läraren som bestämmer och kontrollerar.

Myndigheten för skolutveckling (2006a) skriver att varje kommun har egna mål att arbeta efter och detta uttrycks i kommunens skolplan. Utifrån skolplanen och egna lokala mål väljer varje skola mål och innehåll för sin förskoleklass. Vidare står det att i förskoleklassen ska undervisningen först och främst ta fasta på de delar som handlar om barnets personliga utveckling och dessa mål är:

”- utvecklar nyfikenhet och lust och lära,

- utvecklar sitt eget sätt att lära,

- utvecklar tillit till sin egen förmåga,

- känner trygghet och lär sig ha hänsyn och visa respekt i samspel med andra.” (Myndigheten för skolutveckling, 2006:4a) Målen för förskoleklassen är samma över hela landet, oavsett var barnen har för skolmiljö ska verksamheten vara anpassad efter sexåringens behov av lek, rörelse och eget forskande.

Persson (1995:104-105) för ett resonemang om hur viktigt det är att barnet känner att det de gör i förskoleklassen måste vara meningsfullt och att barnet bedöms efter de egna förutsättningar och får stöd och uppmuntran för sina prestationer. Då skapas en positiv inställning hos barnet till att få arbetsglädje. Vidare menar Persson att skolan spelar en stor roll för barnets förmåga att utveckla sin prestationsförmåga och bli ett lärande barn, men man måste ta hänsyn till barnets egna förutsättningar snarare än att jämföra med övriga barn i klassen.

Karlsson, Melander, Pérez Prieto & Sahlström (2006:167) menar att i dag sker det stora steget mellan förskolan och förskoleklassen inte mellan förskolklassen och skolan. Det blir en stor skillnad när barnen börjar förskoleklass, den blir mer skollik. Det blir en radikal ökning på vuxenstyrda aktiviteter där man arbetar mer med siffror och bokstäver samt att pressen ökar på barnet att göra rätt och på ett specificerat sätt. Ett annat sätt som förändrar barns dag är uppdelningen av dagen. Man delar upp dagen i mindre delar, där var och en motsvarar ett arbetspass som liknar skolpass med korta pauser emellan. Pauserna ska vara raster att samla kraft på så att man orkar koncentrera sig igen på nästa arbetspass. Författarna skriver att de vuxna som finns på skolgården under rasterna är ”rastvakter” och deras uppgift är att hålla ett vaknande öga på att allt som sker på skolgården går lugnt till. Ett syfte med rasterna är att barnen ska leka och springa av sig. Vidare skriver författarna att förskoleklassen har anpassat sig till skolans organisation och kultur. Istället för en förändring av skolans arbetssätt har det skett att förskoleklassen har blivit mer ”skolifierat”.

4.3 Sociokulturellt tänkande

I det sociokulturella tänkandet har man fokus på människans sociala omgivning och vad språket har för roll för lärandet. Miljön är viktig för det är där som kamrater, lärare och elever utvecklas. ”Teorier om det sociokulturella perspektivet innebär att eleven lär sig när hon befinner sig i en lärande miljö. Det sker när eleven, lärningen är tillsammans med såväl andra lärningar som mästaren” (Claesson, 2002:85)

Ett grundläggande element i lärprocessen är kommunikation och språk och detta sker, menar Dysthe (2003), genom deltagande och samspel med andra. Kunskapen är situerad, det vill säga att kunskapen är invävd i en kulturellt och historiskt sammanhang. Vidare för Dysthe resonemanget att sammanhanget är viktigt ur en lärandeaspekt. Vikten av meningsfullhet i en lärande situation är viktig. Därför är det viktigt att skapa en klassrumskultur där lärandet värdesätts av alla. Enligt det sociokulturella perspektivet sker lärande i samarbete med andra och i ett sammanhang.

Persson (1995:103) skriver att när barn strävar efter att finna sin identitet gör de i samspel med andra. Några personer är viktigare än andra, till exempel är föräldrarna de mest betydelsefulla i barnens värld men barnet har också kompisar och andra vuxna i sin omvärld som är viktiga. Dessa personer hjälper barnet att bygga upp sin identitet.

Moyles (1995:28) skriver om Vygotskij och hans proximala utvecklingszon, den närmast följande utvecklingszonen dit man kan ta sig med hjälp av någon mer kompetent i ämnet. När pedagoger arbetar gruppanpassat i sin verksamhet kan det bli problem eftersom barn befinner sig på olika utvecklingsnivåer vilket kan leda till att det blir för lätt för vissa och för svårt för andra. Det är en svår balansgång där pedagoger helst skall hitta utmaningar för alla.

Även Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson (2003) skriver om att barn tar till sig erfarenheter på den nivå de är redo för. Alla teorier om barns lärande och utveckling beaktar erfarenhetsperspektivet, antingen som en förberedande eller en indirekt faktor. Pedagogerna ska alltid utgå från barns erfarenheter och lärande. Författarna skriver att i alla teorier talar man om erfarenheter när det gäller lärande, men det menas inte enbart upplevelser och intressen utan att man erfar med hela kroppen, genom alla sinnen. När det gäller yngre barns medvetenhet om hur man får kunskap innebär det att man måste göra något, till exempel plocka isär en radioapparat för att få reda på hur den fungerar. När barnet blir äldre tar den till sig kunskap genom att själva tänka ut eller tar hjälp av en annan person. Barnet löser uppgifter på olika sätt. Vidare skriver Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson att lärandet ska först och främst inte ses som en förändring hos individen utan att barnet blir mer kompetent och att barnet blir annorlunda för att det lärt sig något nytt.

Claesson (2002:29) behandlar det sociokulturella perspektivet, där hon resonerar kring vad Vygotskij menar. Barnets utveckling hänger samman med i vilken miljö man växer upp i. Vidare menar Vygotskij att barnet interageras i den kontext man vistas i, man kan inte skilja på barnens utveckling och lärande. Språket har en stor betydelse i den kontext man vistas i, med det menas att växer man upp i till exempel i en liten by i södra Europa har man andra kunskaper och språk än när man växer upp i en mellanstor stad i Sverige. Vidare resonerar Claesson att tänkande, talande, handlande och andra processer integreras med varandra och bildar en helhet, lärande och förändring är sammanvävda i varandra.

För att få barnen medvetna om sitt eget lärande skriver Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson (2003:161) att pedagogen behöver få barnen att tänka och reflektera på vad, hur och varför de gör olika saker. Claesson (2002) skriver att i det sociokulturella tänkandet är processen viktigast inte produkten, med det menas att det är vägen till kunskapen som är huvudsyftet inte det slutgiltiga resultatet. Läraren bör skapa ett klimat i klassrummet som präglas av ömsesidig respekt där barnens frågor och arbete tas på allvar. Läraren ska vara en handledare när barnet söker kunskap.

4.4 Tidig läs- och skrivinläring

En av våra frågor behandlar den tidiga läs- och skrivinläringen, därför har vi valt att skriva om det här i litteraturgenomgången. Dels för att vi tycker att den tidiga läs- och skrivinläringen är viktig i förskoleklassen samt att samtliga pedagoger har svarat att de arbetar med det.

Persson (1995:109) menar att tidig läsinläring oftast sker i en miljö som stimulerar barnets nyfikenhet på det skrivna ordet. Oftast när barn lär sig att läsa sker det i en kombination av helords- och ljudmetoden. Karlsson, Melander, Pérez Prieto & Sahlström (2006:64-65) skriver att det finns vissa likheter mellan förskolans och förskoleklassens sätt att arbeta med bokstäver och siffror. I förskolan är arbetet med siffror och bokstäver mer öppet och en social kontext där "att veta" inte är det viktigaste utan att man har "en aning om" hur det är viktigare. I förskoleklassen är norm och förväntningarna högre, rätt och fel i förhållande till siffror och bokstäver annorlunda än på förskolan. Men i övergången mellan förskolan och förskoleklassen handlar om att gå från att "göra" till att "göra rätt" när man integrerar siffror och bokstäver.

Håkansson (1998:17) anser att barn upptäcker språket genom social gemenskap med andra. Författaren menar att barnen behöver stöd från en vuxen för att språket skall utvecklas eftersom barnet inte kan utveckla det helt och hållet själv. Barnet behöver alltså hjälp att nå nästa utvecklingsnivå, den proximala utvecklingszonen som Vygotskij kallar det. (Håkansson, 1998) Björk och Liberg (1996:14) betonar också att språket utvecklas genom att barn pratar och lyssnar på varandra. "Språket har en nyckelställning i skolarbetet. Genom språket sker kommunikation och samarbete med andra. Kunskap bildas genom språket och genom språket görs den synlig och hanterbar." (Kursplaner och betygskriterier, Skolverket 2000)

Vidare menar Björk & Liberg (1996) att språket utvecklas i många olika sammanhang som i leken och när barn pratar med jämnåriga barn eller med vuxna. Beroende på i vilket sammanhang barnet pratar så ställer de olika krav på språket, men barnen växer i sitt språkande genom att de som man pratar med bland annat uppmuntrar och stödjer en. Vidare betonar läroplanen att "språkförmågan har stor betydelse för allt arbete i skolan och för elevernas fortsatta liv och verksamhet. Det är därför ett av skolans viktigaste uppdrag att skapa goda möjligheter för elevernas språkutveckling." (Kursplaner och betygskriterier, skolverket, 2000)

Barn idag läser allt tidigare, innan de börjar skolan, vilket Håkansson (1998:107) inte anser är konstigt. Därför att det finns skyltar, mjölkpaket och så vidare i dagens samhälle som barnen möter tidigt vilket leder till att barn lär sig att situationsläsa redan i låga åldrar. Vidare skriver författaren att forskning har visat att barn kan utveckla och upptäcka skriftspråket parallellt med talspråket genom att det sitter lappar på föremålen som talar om vad det är. Att läsa och skriva tillsammans med andra ger barn en första helhetsuppfattning av vad det betyder att vara

läsare och skrivare enligt Björk & Liberg (1996:34). Genom att barn låtsasläser och låtsasskriver, menar författarna att det är barns sätt att försöka efterlikna helheten som är när man läser eller skriver. Björk & Liberg framhåller även de att den tidiga erfarenheten barn har fått med sig genom lekfulla och informella sammanhang innan skolstarten är meningsfull.

För att gå vidare i sin språkutveckling måste eleverna utifrån sina erfarenheter få möjligheter att upptäcka de kunskaper de själva har om språket och med lärarens hjälp och i samarbete med varandra lära sig om språkets uppbyggnad och system. Utifrån sina olika erfarenheter kan de också gemensamt bygga upp kunskap om hur språket fungerar i samspel mellan människor och därigenom få perspektiv på sin egen språkförmåga. (Kursplaner och betygskriterier, 2000)

Björk & Lidberg (1996) menar att många barn som börjar i skolan har kommit en bra bit på väg in i läs- och skrivutvecklingen vilket gör det lätt för läraren att bygga vidare på. Därför är det bra om pedagogerna i förskolorna arbetar medvetet med den tidiga språkutvecklingen så att det blir en naturlig del för barnen. Vidare skriver författarna att ”kunskapen om hur viktiga förskoleåren är för barnets läs- och skrivinläring är vitt utbredd. Många förskolor arbetar intensivt med olika pedagogiska program för att väcka och utveckla barnens skriftspråkliga medvetenhet, skriftmedvetenhet och grammatiska medvetenhet.” (Björk & Lidberg, 1996:130) Enligt Myndigheten för skolutveckling (2003:31) läggs grunden för läs- och skrivinläring redan innan barnen börjar skolan.

Björk & Liberg (1996:12) anser att det är viktigt att använda sig av olika tillvägagångssätt och metoder i läs- och skrivinläring eftersom att alla barn är olika och lär sig på olika sätt. Författarna betonar även att det är viktigt att barn tränas i att hålla en penna, skriva på ett papper, bläddra i en bok för att de så småningom skall kunna hantera läsandet och skrivandet.

Att utforska hur bokstäver ser ut och hur de låter, anser Björk & Liberg (1996:36), kan tränas genom rim och ramsor och olika språklekar. Eftersom rimord ofta upplevs som roliga och spännande ger det barnen en bra inkörsport till att leka med orden vilket leder till att barnen utvecklar sin språkliga medvetenhet. Vidare menar författarna att när barnen har blivit bekant med rimorden kan man gå till bokstäverna som ordet innehåller och på så vis kan läraren arbeta får helhet till del. Att barnen har roligt när de arbetar med läs- och skrivinläringen anser Björk & Liberg är väldigt viktig. Läroplanen skriver:

Språkutveckling innebär att elevernas begreppsvärld vidgas. Alla lärare har ett gemensamt ansvar och måste vara medvetna om språkets betydelse för lärande. Men inom svenskämnet rymmer huvudansvaret för elevernas språkliga utveckling, vilket innebär ökad säkerhet att använda språket uttrycksfullt och tydligt i både tal och skrift och ökad förmåga att förstå, uppleva och tillgodogöra sig litteratur. (Kursplaner och betygskriterier, Skolverket 2000)

Lundberg (1999:24) skriver om vikten av högläsning för barn. Barn som har fått sagor lästa för sig under sin uppväxt har ett större ordförråd än barn som inte har hört mycket sagor. Vidare menar Lundberg att det är viktigt att pedagoger i förskolan främjar språkutvecklingen hos barn genom glädjefulla lekar där alla är med och att man som pedagog inte dra slutsatser redan i förskolan att vissa barn ligger i riskzonen. Läroplanen menar att språk och litteratur skall behandlas som en helhet i svenskan. Ämnet svenska skall inte delas upp i olika moment utan integreras i verksamheten. Redan i förskolan kan barnet argumentera och diskutera innehållet i böcker. (Kursplaner och betygskriterier, Skolverket 2000)

4.5 Den tidiga matematiken

Vi väljer att skriva om den tidiga matematiken för att vi anser att den är viktig. Det är viktigt att barn blivit bekanta med matematiken innan de börjar första klass eftersom matematiken är någonting som genomsyrar hela skolgången. Den senaste rapporten ”visar att svenska elever i årskurs 4 presterar på en lägre nivå i matematik än genomsnittet för de EU och OECD-länder som deltar i TIMSS undersökningen.” (TIMSS huvudrapport, 2007:8). Jämfört med EU och OECD länderna ägnas det mindre tid i Sverige åt matematikundervisning än genomsnittet, därför valde vi att ha den tidiga matematiken som en av våra frågor i frågeställningen.

I vårt samhälle behöver människor kunna hantera olika former av matematik, det kan handla om att sköta om sin hushållsbudget eller att lösa ett matematiskt problem. Matematikundervisningens tidigare huvudsyfte var att man skulle ha kunskaper och färdigheter i räkning och geometri. Idag behöver man ha goda kunskaper och färdigheter så som taluppfattning, problemlösningsförmåga, att kunna se ett sammanhang och kunna resonera sig fram till slutsatser. Vidare ska matematikkunskapen bidra till självförtroende, kompetens och möjligheter. (Sterner & Lundberg, 2002) Det första mötet med matematiken som barn får i förskola och skola är avgörande för hur deras förhållningssätt och möjlighet till att lära matematik i framtiden utvecklas. Lusten för att lära är viktig och att barnen upplever matematiken som rolig. Blir det för stora krav redan i den tidiga matematikundervisningen är det lätt att barn tappar intresset och enbart tror att matematiken handlar om att skriva siffror och att räkna rätt snabbt (Ahlberg, 2000:9)

Berggren & Lindroth (1997) skriver att av tradition är matematik svårt och teoretisk. Vidare skriver författarna om ordet ”matematiskadade”, som innebär att man som elev oftast har svårigheter med algoritmer, tabeller och ”vanlig” räkning. Att hitta vad dessa elever är bra på är svårt. En utmaning till lärarna är då att göra matematiken rolig. Genom att inte följa den traditionella matematikundervisning som vi har i skolan idag har man möjlighet att fånga upp fler elever. Författarna skriver att det är viktigt att man kan visa på matematikens spännande och fantasifulla sida, man ska arbeta mycket laborativt och ge eleverna konkret material. Att träna matematikord är viktigt skriver Berggren & Lindroth, barn förstår inte innebörden av flera ord idag, till exempel kunna förklara skillnaden mellan på-uppe-ovanför, färre- mindre och fler- mer- mycket- många. När barnen förstår dessa ord blir matematiken mycket enklare eftersom många av orden oftast förekommer i matematikuppgifter.

Hur undervisningen av matematik blir genomförd har mycket att göra med lärarens förhållningssätt till ämnet. Men även hur villig läraren är att utveckla sitt arbetssätt och inte bara köra på år efter år. Det är även viktigt att som lärare vara medveten om att barnen lär sig matematiken på många olika sätt, bland annat genom leken som när de hoppar hopprep och spelar spel. Barnen har alltså mött matematiken i sin vardag innan de började skolan. När barnen sedan börjar i första klass möter de en helt annan matematik än den som de är vana vid. De nya kraven som ställs i skolan med matematikböcker stämmer ofta inte överens med barnens tidigare erfarenheter, vilket kan leda till att barnen känner att deras kunskaper inte räcker till och de upplever matematiken som tråkig. (Ahlberg, 2000:13)

Dahl & Rundgren (2004:4) skriver om att lika självklart som en vuxen benämner blomman som en maskros för barnen så skall man benämna fyrkant med det korrekta ordet inom matematiken, nämligen kvadrat. Det är för barnens skull, anser författarna, att man benämner det rätt från början för att det ska bli en självklar del av vardagen. Författarna betonar att matematik är mycket mer än att bara räkna tal. Matematik är ett språk, det innehåller ord för

att exakt kunna beskriva former, egenskaper och strukturer. Vidare menar författarna att de flesta barn faktiskt kan räkna innan de börjar skolan, men de betonar även vikten av att vuxna uppmärksammar barnen på att det är matematik och synliggör den.

Från början hade inte matematiken någon framträdande roll i förskolan. Men under 1990-talet blev intresset för den grundläggande matematiken större, vilket kan beror på de internationella utvärderingarna som gjorts där Sverige inte låg så bra till. I förskolan handlar det mer om att arbeta med matematiken i vardagen och matematiska begrepp, barn utvecklar sin matematiska förståelse genom att de upplever samma saker flera gånger. (Doverborg, 2000) Men bara för att barn har matematiken runt om kring sig är det inte självklart att deras matematiska förståelse utvecklas om de inte får handledning av en vuxen som ger dem verktyg till att förstå matematiska aspekter av sin omvärld. (Doverborg & Pramling Samuelsson, 2006)

Høines (2000:34) betonar att barn börjar skolan med en mängd erfarenheter och kunskaper som de bland annat har fått från förskolan och sitt vardagliga liv. Det är utifrån barnens erfarenheter man som pedagog skall ha sin utgångspunkt när planeringen av verksamheten sker.

Löwing (2008) anser att eleverna ska lära sig att förstå och använda ett antal olika matematiska begrepp. Begreppen behövs för att kunna tolka och lösa matematiska problem på olika nivåer. Genom att arbeta medvetet med den grundläggande matematiken redan i tidig ålder gör man matematiken logiskt och begripligt för elever med olika förutsättningar. För att nå alla elever räcker det inte att bara ha en strategi när man lär ut utan för att nå samtliga elever bör man ha flera olika strategier som erbjuder olika matematiska och språkliga begrepp. För att kunna kommunicera matematik krävs det ett språk som är väl förankrat hos eleverna, där de matematiska begreppen lyfts fram. Det krävs att lärare och elever är överens om vilka begrepp som används. Vidare skriver Löwing att det är viktigt att läraren använder ett korrekt men även ett begripligt språk som hjälper eleven även i framtiden. Språket behöver vara både informellt som är vardagsanpassat samt formellt laborativt. Eleverna behöver bygga upp ett adekvat språk för matematik.

Löwing (2008) resonerar kring att förskolläraren har en viktig uppgift inom matematiken, förskolläraren behöver veta vilka mål man ska stäva efter och på så vis arbeta konkret med det tidiga mötet med matematiken. Vidare menar författaren att det är viktigt att man tidigt diagnostiserar eleverna, man kan "tala" matematik med de elever som ännu inte har skriftspråket. Vad som är viktigt att ta reda på är att veta vilken slaga strategi eleven använder och om den är av god kvalitet och utvecklingsbar.

I läroplanen för skolan kan man läsa att eleven ska utveckla sådana kunskaper i matematik som behövs för att fatta välgrundade beslut i vardagslivets många valsituationer, för att kunna tolka och använda det ökande flödet av information och för att kunna följa och delta i beslutsprocesser i samhället. Vidare ska utbildningen ge en god grund för studier i andra ämnen samt fortsatt utbildning och ett livslångt lärande (Kursplaner och betygskriterier, Skolverket, 2000)

Man kan även läsa i läroplanen att skolan skall i sin undervisning i matematik sträva efter att eleven får ett intresse för matematiken och en tillit till vad de själva kan samt att behärska matematiken i olika sammanhang. Vidare skall eleverna sträva mot att stärka sin tal- och rumsuppfattning och även ha en tillit till sig själv att kunna använda grundläggande talbegrepp. För att eleverna skall kunna utvecklas i matematiken behöver eleverna

erfarenheter från omvärlden eftersom det främjar deras matematiska tänkande samt att eleverna skall sträva efter att utveckla sin färdighet i att kunna uttrycka sig med matematiska termer. (Kursplaner och betygskriterier, skolverket, 2000)

Ahlberg (2000:28) menar om barnen skall bli intresserade av matematiken och förstå dess användbarhet är barnens tilltro till sin egen förmåga viktig. Vidare skriver författaren att en bra inkörsport till matematiken är att använda sig av laborativt material som gör matematiken konkret och åskådlig för barnen. Ahlberg menar att barn lär sig genom att prata matematik med varandra och berätta vad de har kommit fram till. Detta kräver dock att uppgiften kan ha flera olika svar annars finns det inte speciellt mycket att diskutera om.

4.6 Lek

Leken skall utgöra grunden för förskoleklassens verksamhet. Genom leken får barnen en möjlighet att träna på socialt samspel och lärande. Hangaard Rasmussen (1993:5) resonerar kring leken som fenomen, att man inte kan få någon klar och entydig formel över vad lek är. Vi har valt att ha med leken som en av våra huvudfrågor eftersom den har en viktig roll i förskoleklassens verksamhet.

4.6.1 Lek och lärande

Persson (1995:91) menar att leken utgör basen för förskolans arbetssätt. Genom leken bearbetar barn sina upplevelser och samtidigt provar de nya tankar och idéer. Leken hjälper barn att förstå sin omvärld. Författaren skriver att leken ses som betydelsefull för hela barnets utveckling. Därför ska förskoleklassens pedagogik bygga på lek. Förskolan ska vara en stimulerande plats och att barnen ska ta ansvar för sitt arbete. Vidare skriver Persson att vi föds med en inneboende kraft att leka och att genomgå lekens stadier i en viss ordning. Med det menar författaren att vi föds in i en kultur och kulturen återspeglar våra lekar. Barnen i förskoleåldern befinner sig fortfarande i lekens värld men de är på väg att skaffa sig ett lära-motiv, med det menar Persson att barnet kan i lek och i samspel göras medveten om läroprocessen. Genom lära-motiv utvecklas barnets lärande till att bli den mest dominerande processen. Persson resonerar kring att om ett barn inte skaffat sig ett lära-motiv kan det inte heller lära sig genom en egen aktivitet, utan behöver stöd för att lära sig till exempel sitt telefonnummer.

Barnet är omedvetet om sin metakognition, den pedagogiska utmaningen ligger i att i samspel med barnet stimulera dess tankevärld från det omedvetna lärandet till det medvetna lärandet. Enligt Persson (1995:90) behöver sexåringen leka för att utveckla den sociala, emotionella och intellektuella utvecklingen. Barnet behöver leken för att bearbeta och reflektera sina upplevelser. I leken kan barnet skapa en låtsasvärld där allt är möjligt och där man inte kan misslyckas. Vidare skriver Persson att den pedagogiska utmaningen ligger i samspel med barnet stimulera dess tankevärld från det omedvetna lärandet till det medvetna. I leken utvecklas nya tankemönster där barnet frigör sig från det konkreta till en målinriktad handling. Med lek kan barnet följa regler och delta i sociala samspel på ett sätt som är viktigt att kunna inför skolstarten.

Persson (1995:97) resonerar kring vad lekforskaren Birgitta Knutsdotter Olofsson skriver om i tidningen Förskolan att i dag finns det svårigheter som inte tidigare har funnits, barn som växer upp i stora barngrupper på förskolan har svårare för att leka. Barn leker inte eftersom personalen låter det "pedagogiska" arbetet och planeringen styra verksamheten så att barn inte

får leka färdigt. Blir barnen avbrutna hela tiden tycker de tillslut att det inte är någon idé att leka eftersom de inte får leka klart. ”På senare tid har forskningsresultat visat att barn alltför sällan hinner påbörja och avsluta en lek själva” (Persson, 1995:97)

Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson (2003:74) behandlar vad Säljö & Mauritzson kommit fram till. De har med hjälp av empiriska studier sett hur barn går in och ut ur lek med hjälp av kommunikation. Där språket utgör en handlingsplan. Barnen använder språket för att skapa förutsättningar och regler för leken men också för att leken ska utvecklas. Barnen kan upptäcka att det inte gick att leka en viss lek på grund av bristande kunskaper eller sätt att erfa hos någon av lekparterna. Och då inser barnen att alla inte har samma bakgrund att luta sig mot och genom kommunikation komma överens om hur leken ska gå till. Språket har en viktig funktion i leken.

Alla vet vilken stor roll hämningen spelar i barnens lekar. Barnets lek fungerar mycket ofta bara som ett eko av vad det sett och hört från vuxna, men icke desto mindre reproduceras aldrig i leken dessa element ur barnets tidigare erfarenhet exakt sådana som de var i verkligheten. Barnets lek är inte en enkel hågkomst av det upplevda, utan en kreativ bearbetning av upplevda intryck, ett sätt att kombinera dem och därav skapa en ny verklighet, som motsvarar barnets eget behov och intressen. (Vygotskij, 1995:15)

Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson (2003:211) resonerar kring lekens betydelse. I förskolpedagogikens syn där barnet värld är utgångspunkten spelar det ingen roll om man kallar det man leker som lärande eller bara lek. Barnen lär sig genom lek, det är hur vi vuxna uppfattar vad som är lek eller inte som spelar roll. Lek brukar som tradition kännetecknas av att den är fri, lustfylld, omedelbar, symbolisk, social och engagerande och att processen råder över produkten. Alla dessa begrepp är tillämpningsbara i ett lärandeperspektiv och ska vara dominerande i ”det lustfyllda lärandet”. Moyles (1995) skriver att den fria leken behöver inte vara helt fri för barnen utan kan styras till viss del av vuxna. Eftersom det till största delen är pedagogerna som bestämmer hur miljön i klassrummet/rummet utformas och vad som skall finnas framme, så är det pedagogen som kontrollerar leken och kan styra utvecklingen i viss mån av den. Alltså kan man som pedagog styra en fri lek om man vill att ett barn skall träna på någonting samtidigt som de leker.

4.6.2 Socialt samspel

Sociala, intellektuella, kreativa och fysiska förmågor kan barn utveckla genom leken. Leken är en betydelsefull komponent i barnens utveckling av dessa förmågor. Genom leken byggs den sociala kompetensen upp och barnens förmågor till att skapa relationer utvecklas. Pedagoger har en viktig roll i den fria leken. Det är lätt att den fria leken blir upprepningar men att som pedagog gå in i leken och utmana och stimulerar barnen i deras lek gör att barnen kan utveckla sin lek. Som pedagog kan man även uppmuntra barnen att använda ett strukturerat material, som till exempel ett pussel, med rätt svårighetsgrad för att barnet skall utmanas. (Moyles, 1995:23)

Hangaard Rasmussen (1993) menar att leken utvecklar barnets alla sidor: motoriken, fantasin, kreativiteten, identiteten, intelligensen, språket och de sociala erfarenheterna. Inom barndompsykologin är leken ett av de högst prioriterade områdena och de flesta barnforskare hävdar att leken har en utvecklande betydelse för barnet. Vidare skriver Hangaard Rasmussen att en del barn har lätt för sig att avläsa och förmedla lekens specifika metakommunikativa språk medan andra har svårt att förstå tecknen och kan inte riktigt inse när det är på riktigt eller bara på lek. Ett barn som inte behärskar lekens koder får ofta problem eftersom de inte befinner sig på samma plan som andra barn.

Broström (1990:53) refererar till Krupskaja som skrev att leken är barnens sätt att lära känna omvärlden och att leken är av största betydelse för att barnen skall utvecklas. Om barn blir överpedagogiserade kan det leda till att barn inte kan leka. Leontjev finns också återgiven i Broströms bok med att leken har stor mening i barnens liv, på samma sätt som ett arbete för den vuxne. En av Vygotskijs tankar har vidareutvecklats av Leontjev som menar att förskolebarnens verksamhet domineras av leken, vilket bidrar till utvecklingen som förbereder övergången till högre utvecklingsstadier. De intellektuella funktionerna utvecklas i leken. Barnen tränger in i och tillägnar sig uppfattning för omvärlden och människor i leken genom att detta avspeglas där. I leken utvecklas även barns sociala kompetens genom att de i samspel med kompisar krävs att kunna samarbeta. (Broström, 1990)

Knutsdotter Olofsson (2003) anser att leken sätter en guldkant på livet och ger det mening utöver det vanliga. Vidare skriver hon att i lek förhåller man sig till verkligheten på minst två plan. När man leker rör man sig obehindrat mellan verklighet och lekens värld. Lek är en simulator, alltså genom leken förbereder och bearbetar barnen händelser som har hänt eller som kommer att hända. Innanför lekramen är lekvärlden, det är en förtrollande värld, där allt kan hända, allt är möjligt. Även Knutsdotter Olofsson hävdar att man måste förstå andras leksignaler och själv kunna kommunicera lek genom signaler till andra. Vissa barn behöver mycket uppmuntran för att kunna gå in i leken medan andra inte har några problem. När barn börja bli 6-7 år har de en förmåga att leka en lek med samma tema i flera timmar eller dagar är den bara tillräckligt rolig och stimulerande kan den fortsätta i en evighet. Knutsdotter Olofsson skriver att talspråket och leken är inflätade i varandra. Med det menar hon att genom språket kommunicerar barnen med varandra och de kan skapa olika världar till sina lekar. Lek skapar ordning och koncentration, lek är barnets försök att förstå tillvaron. Vidare menar hon att genom leken skapar barnen ordning och överblick man behandlar det okända som känt och får då en erfarenhet. I leken ordnas upplevelser och intryck till ett ordnat helt.

Karlsson, Melander, Pérez Prento & Sahlström (2006:167) menar att rastsituationerna utgör en arena för relationsarbete. Till exempel kan man se när barnen hoppar hopprep på skolgården, för att det ska fungera bra behövs regler. Författarna beskriver att leken på skolgården är långt ifrån okomplicerad, det innebär att det ställs höga krav på kunskap och kompetens hos de deltagande barnen. Barnen behöver lära sig i samspel med andra för att kunna skapa sig en förståelse över hur man ska uppföra sig på skolgården. För att leken ska fungera är barnen beroende av varandra.

4.7 Sammanfattning

Förskoleklassen lyder under Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet men är ändå relativt fri. Med det menas att förskoleklassen inte har några mål att uppnå utan bara mål att sträva mot. Det är alltså från skola till skola att bestämma hur verksamheten skall vara upplagd. Enligt det sociokulturella tänkandet sker lärande i samarbete med andra och i ett sammanhang. Det är viktigt att läs- och skrivinläringen introduceras tidigt för barnen, redan innan de börjar skolan. Det kan göras på ett lekfullt sätt genom rim och ramsor. Barn behöver även förstå matematiken och arbeta med konkret material. Det är även viktigt att de blir medvetna om matematikens användbarhet samt skapa en tilltro till barnets egen förmåga. I leken bearbetar barn upplevelser och lär sig delta i det sociala samspel som är viktigt att kunna. Genom lek och lärande skapar barn mening.

5 Metod

Här under metodkapitlet kommer vi att beskriva hur vi har gått tillväga med vår undersökning. Den innehåller en presentation om olika tillvägagångssätt där vi argumenterar varför vi gjort de val som vi har använt. För att läsare ska lära känna pedagogerna har vi presenterat dem samt presenterat förskoleklassens tider. Efter det har vi gjort etiska övervägande med vår undersökning. För att läsaren ska förstå hur vi har genomfört vår undersökning har vi presenterat vårt tillvägagångssätt och efter det resonerar vi om hur tillförlitlig vår undersökning är.

Stukát (2005:34) skriver att syftet med en kvalitativ forskning är att utforska och redogöra för vilka företeelser som finns på det studerade området. Vidare skriver Stukát att den kvalitativa studien kan ge inspiration till en fortsatt undersökning på området. Genom att koncentrera sig på en speciell frågeställning försöker undersökaren få fram kunskap och djupare förståelse av en kontext. Vi hoppas att vår studie skall skapa en nyfikenhet hos dem som läser vårt arbete och få en lust att forska vidare i vårt ämne. Förskoleklassen är en mycket aktuell fråga i dagens politiska debatt.

5.1 Varför en kvalitativ intervjustudie

För att få en djupare kunskap om hur pedagoger som är verksamma i förskoleklass arbetar för att göra barnen redo för skolan har vi valt att göra en kvalitativ intervjustudie. Trost (2005:7) beskriver kvalitativa intervjuer som markeras bland annat av att man ställer enkla och raka frågor och på frågorna får man komplexa och innehållsrika svar. Vidare skriver Trost om hur betydelsen av att intervjuaren använder sig av standardiserade datainsamlingar för att alla respondenter skall få samma förutsättningar. Trost anser även att intervjuaren skall läsa upp frågorna på samma sätt, i exakt samma ordning, inte ge förklaring till någon eller alla vid intervjutillfällena.

5.1.1 Fördelar och nackdelar

Fördelen med intervjuer är att den metoden är anpassbar vilket gör att intervjuaren kan ställa följdfrågor och läsa av kroppsspråket hos respondenten. För att jämföra med enkätfrågor där svaren måste tas för vad de är och inte kan utvecklas eller ställa följdfrågor. En nackdel med att genomföra intervjuer är att det är tidskrävande. Att formulera frågor till intervjun tar i princip lika mycket tid som till enkäter. Allt material som ges genom svaren kan vara svårt att sammanställa och risken för missvisande är stor. Men å andra sidan kan en intervju ge ett välförsett material och ge mer tyngd i svaren än vad enkätundersökning kan ge. (Bell 2000:119) Bell skriver att det är tidskrävande att genomföra intervjuer och vi kan i all mening hålla med. Vid vår provintervju så tog vi tiden för att se hur lång tid intervjun skulle ta så att vi kunde meddela våra respondenter hur mycket tid vi ville att de skulle avsätta för intervjun. Efter vår första intervju insåg vi att vår tidsaspekt inte skulle hålla eftersom respondenten hade mycket mer att berätta än vår provrespondent. Vi insåg snabbt att vi behövde informera de andra respondenterna att intervjutillfället skulle bli längre än vad som var väntat. Detta var inget problem för några av respondenterna.

5.1.2 Andra undersökningsmetoder

Om undersökaren vill nå en bred grupp människor så är enkäter ett bra alternativ. Enkäter är ett bra sätt att samla in information på ett snabbt sätt men det krävs att respondenten är läskunnig. Det finns alltid en risk med att respondenten inte uppfattar och tolkar frågorna på samma sätt som undersökaren har tänkt. (Bell 2000) Denna metod valde vi bort eftersom vårt intervjumaterial bestod av mer ”öppna” frågor, vi ville se personen som vi intervjuade samt får en möjlighet att besöka dennes arbetsplats, för att kunna skapa oss en bild över hur förskoleklassen fungerade. Intervjuer går bland annat ut på att förstå hur respondenten tänker och känner, vilka erfarenheter den har och hur respondentens föreställningsvärld ser ut. (Trost 2005:23)

Stukat (2005:124) anser att det är bra att använda sig av flera olika undersökningsmetoder. Genom flera metoder kan man få mer mångfacetterad syn på sin undersökning. Vidare menar författaren att i den kvalitativa intervjuundersökningen kan undersökarens förståelse behövas diskuteras. Detta kräver en noggrann beskrivning av hur tolkningsprocessen har gått tillväga.

När vi skulle börja vår studie diskuterade vi vad som var bäst för oss, vi ville undersöka vad pedagogerna ansåg att ett förskolebarn behöver kunna när de börjar i första klass samt se om förskoleklassen är en bro mellan förskolan och skolan. Vi föll för att göra intervjuer med förberedda frågor, dels för att då kunde vi skicka dessa frågor innan till respondenterna och att vi inte är speciellt vana vid att intervju med helt öppna frågor. Vi valde bort att göra enkätundersökning eftersom vi ansåg att vi inte skulle få de svar vi sökte efter. Vi kunde även valt att observera våra respondenter i deras arbete men kände att det inte heller var nödvändigt för vår undersökning.

5.2 Val av metod

Vår motivering till valet av intervju som metod var att ville få en djupare insikt i hur pedagogerna tänker och formar förskoleklassens verksamhet. Vi ansåg också att intervjuer skulle ge oss en mer beskrivande skildring av deras arbetssätt och kunna ställa följdfrågor som inte enkäter och observationer hade gett oss möjlighet till.

Vårt syfte var att undersöka vad barnen ska kunna när de gått ut förskoleklassen samt att ville vi undersöka syftet med förskoleklassen och hur de arbetar i kommunen. Av den orsaken att vårt arbete har en begränsad tid har vi valt att endast göra kvalitativa intervjuer med pedagoger som är verksamma inom samma geografiska område.

För att respondenten skall ge en så bra intervju som möjligt, menar Trost (2005:105) att intervjupersonen endast skall informeras om det mest nödvändiga inför intervjun. Vi hade på förhand skickat ut intervjufrågorna så att respondenten hade tid att läsa igenom frågorna som vi skulle ta upp på den kommande intervjun. Vi tror med tanke på tidsaspekten och för att få så genomtänkta och uttömmande svar som möjligt att det gynnade både oss och respondenten.

Våra intervjuer har vi valt att ha strukturerade. Bell (2000:122) påvisar att fördelen med strukturerade intervjuer är att det är lättare att analysera och sammanställa. Å andra sidan ostrukturerade intervjuer ger respondenten större svarsfrihet och undersökaren får mer omfattande svar. Vi valde att ha våra intervjufrågor strukturerade därför att vi inte har så stor erfarenhet av att intervju. Vi känner att vi fick bra svar eftersom vi utöver våra grundfrågor

hade möjlighet till att ställa följdfrågor som blev spontana och ledde till att svaren blev mer utvecklade. De strukturerade frågorna fick respondenten i förväg så att de hade en chans att förbereda sig och få en viss frihet inom de gränser som strukturen gav.

Bell (2000:125) skriver att det finns svårigheter att få en tillförlitlig relation till respondenten samtidigt vara opartisk som undersökare. För att skapa en bekväm atmosfär för respondenten valde vi att intervjua dem på deras arbetsplats. Detta skedde dock inte helt problemfritt, på de flesta skolorna där vi utförde våra intervjuer blev vi störda under tiden. Eftersom vi fick komma och intervjua pedagogerna under deras planeringstid resulterade det i att vi satt i verksamhetens lokaler, oftast i grupprum, men vi blev ändå avbrutna av både barn och vuxna.

5.3 Urval

Pedagogerna i vår undersökning kommer från fyra olika skolor i samma kommun. Vårt val av pedagoger är strategiskt utvalt. Vi har valt pedagoger som vi har haft kontakt med under vår utbildning samt genom rekommendationer. Vi valde dessa pedagoger för att de skulle kunna ge oss svar på vår frågeställning. Gemensamt för samtliga pedagoger är att alla är verksamma i förskoleklass och har mångårig erfarenhet av sexåringar. Vi anser att de utvalda pedagogerna är bäst lämpade för att de har mångårig erfarenhet av förskoleklassverksamhet.

5.3.1 Presentation av pedagogerna

Nedan följer en kort beskrivning av våra respondenter. För att garantera dem anonymitet har vi valt att benämna dem som A, B(1), B(2),¹ C, D² och E.

- A: Förskolläraryr utbildning, tog examen 1978. Har arbetat med sexåringar i 15 år
- B(1): Förskolläraryr utbildning, tog examen 1988, vidareutbildning 40 poäng i matematik och NO. Har arbetat med sexåringar i 10 år.
- B(2): Förskolläraryr utbildning, tog examen 2001. Har arbetat med sexåringar i 7 år.
- C: Förskolläraryr utbildning, tog examen 1981, har vidareutbildning 5 poäng läs- och skrivinläring. Har arbetat med sexåringar i 20 år.
- D: Förskolläraryr utbildning, tog examen 1981. Har arbetat med sexåringar i 6 år.
- E: Förskolläraryr utbildning, tog examen 1984, vidareutbildning i läs- och skrivinläring 5 poäng och matematikinläring 5 poäng. Har arbetat med sexåringar i 13 år.

5.3.2 Presentation av de fyra förskoleklasserna

Tiderna som barnen är i verksamheten skiljer sig inte speciellt mycket åt. I snitt går förskolebarnen i förskoleklassen mellan 16-20 timmar per vecka. I två av förskoleklasserna har barnen ledigt en dag i veckan, medan de andra två förskoleklasserna går barnen i förskoleklassen alla dagar i veckan. Tre av förskoleklasserna är homogena klasser medan pedagog E arbetar i en intergrenad F-1. Tiderna för de olika förskoleklasserna är följande:

¹ Pedagog B(1) och B(2) genomförde intervjun tillsammans. Vi var oklara när vi bokade intervjun med att vi enbart var intresserade av att intervjua en av dem.

² Pedagoger C och D arbetar i samma förskoleklass men har olika ansvarsområden, därför valde vi att intervjua båda två vid olika tillfällen. Pedagog C ansvarar för läs- och skrivinläringen och pedagog D ansvarar för matematikinläringen.

- Pedagog A 8.45-12.35, måndag – torsdag. 15 timmar per vecka
- Pedagog B(1) & B(2) 8.45-12.45, tisdag – fredag. 16 timmar per vecka
- Pedagog C & D 8-11.30, måndag – torsdag, 8-12 fredagar. 18 timmar per vecka
- Pedagog E 8-12, måndag – fredag. 20 timmar per vecka

5.4 Etiska överväganden

I samband med att vi bokade intervjuerna per telefon var vi noga med att be om samtycke till intervjuerna av respondenterna. Stukat (2005:131) skriver att vid första kontakten med respondenten ska denne informeras om studiens syfte och att deltagandet är frivilligt, vilket vi gjorde. Vi informerade om tystnadsplikten och att allt material kommer att förstöras efter att arbetet har blivit godkänt dessutom att materialet enbart kommer att användas för undersökningsändamålet. Innan intervjun startade informerade vi respondenterna att de hade rätt till att avbryta intervjun när som helst eller välja att inte svara på frågor.

Trost (2005:107) skriver om respondentens integritet. Med hänsyn till det har vi valt att framställa respondentens svar anonymt eftersom vårt arbete kommer att publiceras och därmed vara tillgängligt för allmänheten.

5.5 Genomförande

5.5.1 Intervjuer

Pedagogerna valde själva var intervjun skulle ske. Vi kom till deras arbetsplats för att få en så avslappnad atmosfär som möjligt. Respondenten fick själv välja var och när intervju skulle ske. Samliga intervjuer genomfördes på deras arbetsplats för att respondenten skulle vara trygg i den miljö där intervjun genomfördes. Stukat (2005:40) skriver att det är vanligast att man träffar respondenten i en miljö där denne känner sig trygg och kan vara så ostörd som möjligt. Precis som vi har skrivit under val av metod (se Bell 2000) hade vi vissa störningar under själva intervjun men i det stora hela flöt intervjun bra. Eftersom vi träffade respondenten på sin arbetsplats fick vi se personen i sin yrkesroll.

Vi tog hjälp av litteratur och vårt syfte samt frågeställning när vi formulerade våra intervjufrågor. Vi ville få så relevanta frågor som möjligt för att höja tillförlitligheten och stärka kvalitén i arbetet. Formuleringen av frågorna gjorde vi relativt öppna fast strukturerade för att vi ville komma åt tanken bakom verksamheten istället för själva genomförandet. Trost (2005:33) resonerar kring att det är viktigt att man i första hand ska komma åt "livet" inte "berättelsen". Med det menar författaren att man ska "komma åt hur människa tänker, handlar och resonerar" (Trost, 2005:34). Vidare menar Trost att man som intervjuare ska försöka förstå den intervjuade, att man sätter sig in i dennes sätt att tänka. Vi tycker att det som står ovan stämmer in på våra formuleringar av intervjufrågorna.

När vi intervjuade våra respondenter valde vi att båda delta, men en av oss höll i själva intervjun. Vår val var att den personen som skulle intervjuas inte skulle ha någon tidigare relation till respondenten. Bell (2000:123) anser att som intervjuare ska man vara så objektiv som möjligt, om man är medveten om att man har starka åsikter om ett visst ämnesområde

måste man vara särskilt medveten om hur man ställer frågorna. Samma fråga kan ställas på olika sätt genom att man använder olika tonfall som kan ge upphov till helt olika reaktioner från respondenten. För att vara så neutrala som möjligt ansåg vi att det var bättre om den som inte kände respondenten intervjuade, detta för att få så bra svar som möjligt. Tanken bakom var att om undersökaren inte kände till verksamheten sedan innan, så var respondenten tvungen att ge mer beskrivande svar och kunde inte säga ”du vet hur det är” utan var tvungen att sätta ord på hur de tänker.

Trost (2005:46) skriver att det finns både fördelar och nackdelar att vara två intervjuare. En fördel är att man har stöd i och kompletterar varandra. Men den intervjuade kan känna sig underlägsen och uppfatta situationen som utlämnande. Men å andra sidan menar Trost att det kan vara bra att vara två innan ett förtroende är uppbyggt. Stukát (2005:41) skriver att två intervjuande personer kan ha olika uppgifter under en intervju till exempel att den ena har en mer framträdande roll och ställer frågor medan den andre observerar vad som händer vid sidan om. Vid våra intervjutillfällen hade vi var sin roll, där den ene skulle hålla i själva intervjun och den andre skulle skriva anteckningar och flika in om samtalet stagnerar. Fördelarna är, anser vi, att två personer uppfattar mer än en vid intervjutillfället och kan få likadana upplevelser. Samt att vi var relativt ovana som intervjuare och det kändes tryggt för oss att vara båda för att stötta upp varandra ifall det blev några oklarheter med frågorna.

5.5.2 Bandspelare

När vi kontaktade våra pedagoger bad vi om tillstånd att banta intervjutillfället. Detta var till stöd för oss för att få en så korrekt bild av pedagogernas uppfattning av förskoleklassens syfte. Bandspelaren fungerade som ett hjälpmedel till oss i vår skrivprocess men gav oss också tillfälle att helt fokusera på respondenten under intervjun. Trost (2005:54) skriver att fördelarna med att banta intervjun är att undersökaren kan koncentrera sig på frågorna och svaren. Genom att vi bandade intervjun kände vi oss mer avslappnade och inte blev stressade av att inte hinna med att skriva ned vad pedagogerna svarade. Pedagogerna tvekade lite inför bandinspelningen men när vi informerade om att materialet enbart skulle vara stöd till vårt arbete var fyra av sex pedagoger villiga att bli inspelade. De fyra pedagoger som vi fick banta intervjuerna med upplevde vi att de var trygga och inte tänkte på bandspelaren utan svarade fritt på frågorna. Trost skriver att en bandinspelning kan vara en nackdel eftersom respondenten inte är van att bli inspelad och intervjun kan bli stel och mindre informationsrik men vi upplevde det inte så. Anledningen till att två av pedagogerna valde bort bandinspelning var att de kände sig osäkra för att bli inspelade. Därför fick vi under dessa två intervjuer skriva ner svaren de gav. Detta gav oss ett tillfälle att prova på att skriva ner svaren under intervjuns gång och vi upptäckte hur svårt det var att få med allting. Samt att vi upplevde en stress för att vi skulle missa någonting viktigt som respondenten svarade.

5.5.3 Bearbetning av material

Eftersom vi har använt bandspelare vid intervjuerna menar Stukát (2005:40) att man vanligtvis brukar transkriberas materialet, det vill säga skrivas ut i sin helhet, helst med pauser, skratt och så vidare. Vidare menar Stukát att transkribering tar mycket tid och att det blir många sidor men man kan välja att enbart skriva ut valda delar av intervjun. Vi spelade in intervjuerna och transkriberade svaren. Vi hade våra frågeställningar som kriterier för vad som skulle transkriberas, vi valde bort pauser, skratt och annat som respondenten sa som inte hörde till vår frågeställning.

Det är viktigt att man inte övertolkar det insamlade materialet eller försöker ”läsa mellan raderna” utan att komma åt vad respondenten egentligen menar. Vår uppgift som intervjuvare är inte att döma eller bedöma utan vi ska sätta oss in i respondentens logik. (Trost, 2005:130) Vårt mål var att finna ett mönster hur pedagogerna arbetar i förskoleklassen.

Kärnan i vår analys av intervjusvaren var att gå igenom fråga för fråga och ställa i relation till ämnet. Vi sammanfattade allt material och lät det som är mest relevant komma fram i arbetet. Till vår hjälp att bearbeta intervjusvaren använde vi oss av den intervjuguide som vi hade som grund vid intervjun. Dessa frågor återkommer som rubriker under resultat och analys. Rubriker som vi kommer att använda i vårt resultat och analys:

- Hur arbetar pedagogerna för att förskoleklassen ska bli en inkörsport till första klass?
- Hur arbetar pedagogerna för att förbereda barnen i läs- och skrivinlärning samt matematik?
- Hur är leken basen för förskoleklassens arbetssätt?

Vi har analyserat vårt resultat genom att strukturera upp svaren och titta på vad samtliga pedagoger har svarat och inte hur många som har svarat en viss sak. Vi ville veta pedagogernas arbetssätt i förskoleklassen och redovisa vad var och en hade svarat på frågorna i resultatredovisningen.

5.6 Vår studies tillförlitlighet

Stukat (2005:125) menar på att med reliabilitet menas hur bra mätinstrumentet är på att mäta, alltså hur tillförlitlig tillvägagångssättet är. I en kvalitativ intervjuundersökning kan reliabilitetsbrister bestå av feltolkningar av respondenten men likväl av undersökaren eller hur dagsformen är hos respondenten samt feltolkningar av svaren. Validiteten beskriver Stukat som giltigheten och menar om det som avsågs att mäta verkligen mättes. Det finns olika saker som kan göra att validiteten minskar. I en intervjustudie där människor är inblandade går det aldrig att vara säker på att den intervjuade är ärlig i sina svar. För att undvika oärliga svar är det viktigt att ha en förtroendefull situation med den intervjuade. Eftersom respondenten själv fick välja var intervjun skulle genomföras anser vi att vi har försökt skapa en så förtroendefull situation som är rimligt. Genom att respondenten fick välja var, när och hur intervjun skulle ske upplevde vi en öppenhet i intervjun.

Stukat (2005:129) menar att i kvalitativa undersökningar diskuterar undersökaren tillförlitligheten genom att motivera och synliggöra sina tolkningar och tankar. Vi anser att tillförlitligheten i vår undersökning är relativt hög eftersom vår ambition inte var att generalisera eller förklara resultatet utan att diskutera och tolka de resultat som framkommit i vår undersökning. Vilket vi gör genom att redovisa vad var och en av pedagogerna har svarat för att sedan se likheter och skillnader i svaren.

Eftersom vi enbart har använt oss av en metod så är vi medvetna om att vår förförståelse kan ha påverkat tolkningen av materialet. Hade vi använt oss av en kompletterande metod i undersökningen så hade tillförlitligheten varit större. Men vi ansåg att intervjuer, med tanke på tidsaspekten, var den metod där vi bäst kunde få svar på vår frågeställning och för att kunna komma åt pedagogernas tankar. Men vi kommer att jämföra de svar som vi har fått med litteratur som har beskrivit hur andra förskoleklasser arbetar.

Någonting som talar för reliabiliteten och validiteten i vår undersökning är att vi på alla intervjuer var med båda vilket gjorde att båda kunde ställa följdfrågor om någonting var oklart. Samt att vi använde bandspelare vid fyra av sex intervjutillfällena vilket gjorde att vi kunde gå tillbaka och lyssna på svaren om vi blev osäkra på dem. Trost (2005:113) skriver om trovärdigheten som ett problem i kvalitativa intervjuer. Som undersökare måste vi kunna bevisa vår trovärdighet i arbetet. Genom att vi båda var med under samliga intervjuer anser vi att vårt arbete är tillförlitligt. Vi gjorde ett medvetet val att båda deltog eftersom vi såg mer fördelar än nackdelar med denna metod. Vid kvalitativa intervjuer strävar man efter att komma åt och att få veta vad respondenten anser och tycker om en viss fråga.

Det vi ville komma åt med våra intervjufrågor var att de skulle besvara vår frågeställning. Vi ville att pedagogerna som vi intervjuade skulle svara på hur *de* tycker och tänker, alltså det var deras åsikter, tankar och upplevelser vi ville komma åt och inte vad alla andra pedagoger tycker.

Enligt Stukát (2005:129) är generaliserbarheten i en undersökning central. Han menar att det är viktigt att tänka på om resultatet gäller för alla eller enbart för den undersökta gruppen. Bell (2000:152) skriver att om ett projekt är under en begränsad tid så är det inte rimligt att man kan skapa en grund för generalisering, men ens undersökning kan ändå vara en grund till andras reflektioner. Vi kan dra allmänna slutsatser utifrån vår lilla grupp men inte generalisera vad alla pedagoger i Sverige tycker om förskoleklassen. Vårt mål är inte att dra en allmän generalisering utan vårt arbete kan vara ett uttryck på hur de tänker kring förskoleklassen. Det kan se annorlunda ut i andra delar av Sverige men det har vi inte för avsikt att undersöka.

6 Resultat

Vårt datamaterial består av bandinspelningar samt nedskrivna intervjuer. De intervjuer som var bandinspelade är transkriberade. Vi kommer att presentera vad de olika pedagogerna har svarat i underrubriker som är relevanta till vår frågeställning. Nedan redovisas pedagogernas tankar kring arbetet i förskoleklassen.

I vår analys kommer vi inte att analysera det som är redovisat under rubriken *Upplägget för en dag i de olika förskoleklasserna*. Denna rubrik är enbart för att hjälpa läsaren att skapa sig en bild av hur det ser ut i de olika förskoleklasserna som vi har varit och intervjuat.

6.1 Förskoleklassens verksamhet

6.1.1 Upplägget för en dag i de olika förskoleklasserna

Pedagog A:

Dagen börjar med att det ringer in och pedagogen hälsar på varje barn genom att ta i hand. Verksamheten startas upp med en samling som håller på i cirka 30 minuter, innehållet under samlingen är att barnen tränas i förberedande läs- och skrivinläring samt förberedande matematikinläring. Efter samlingen är det fri lek samtidigt som olika barn jobbar individuellt med pedagogen. Den fria leken avslutas efter en timme för att då är det dags att ta sig till skolmatsalen för att äta lunch. Efter lunchen har barnen rast på skolgården som avslutas för att gå tillbaka in där högläsning och fruktstund väntar. Slutligen avslutas dagen med hejdåång.

Pedagog B(1) och B(2):

Dagen inleds med en samling på cirka 45 minuter och där vävs det in sång, lek, språk- och matematikövningar. Efter samlingen är det fri lek i ungefär en timme som följs av en sagostund och efter detta är det lunch i skolmatsalen. Efter lunch är det rast ute i 30 minuter som avslutas med att det ringer i skolklockan och då barnen skall gå in och påbörja ett arbetspass. Dagen avslutas med en hejdåång.

Pedagog C och D:

Dagen börjar med att det ringer in och då går barnen in för att ha samling i cirka 30 minuter där arbetspasset introduceras. Som återföljs av ett arbetspass som varar i ungefär 30 minuter. Arbetspasset består av antingen matematikinläring eller läs- och skrivinläring. Fri lek efter arbetspasset i 30 minuter och därefter är det fruktstund med sagoläsning. Innan lunchen är det utevistelse med fri lek på skolgården. Dagen avslutas med ett pass av antingen göra-färdigt eller en lek som följs av hejdåång.

Pedagog E:

Förskoleklassen har ett skolschema som följs, har olika aktiviteter på morgonen så som gymnastik eller samling. Efter samling har förskoleklassen ett arbetspass som ofta består av ett tema där även fri lek ingår och pågår ungefär 1 timme och 20 minuter. Sedan är det rast i 20 minuter och efter det är det ett till arbetspass i 50 minuter som sedan följs av lunch i skolmatsalen. Efter lunchen är det avslappning och massage eller högläsning. Dagen avslutas med rast ute på skolgården och sedan blir det ett tydligt avslut på förskoleklassens dag genom en hejdåång.

6.1.2 Pedagogens avsikt med upplägget av dagen

Pedagog A:

Pedagogen anser att det är viktigt att se varje barn, så dagen börjar med att pedagogen tar i hand och prata lite med varje barn innan förskoleklassen startar för dagen. Pedagogerna tycker att upplägget av dagen är bra och lägger vikten på leken. Pedagogerna anser att upplägget på dagen är skolförberedande eftersom det finns stunder där barnen skall sitta still och kunna ta instruktioner. De lär sig olika regler och rutiner som finns i skolans värld samt att de kommer in i de osynliga koderna som existerar i skolan. Pedagogerna lägger stor vikt vid leken eftersom de anser att det sociala samspelet tränas där.

Pedagog B(1) & B(2):

Pedagogerna vill bevara förskolepedagogiken med mycket sång och lek, där barnen får tränas till att våga tala i grupp samt lyssna på vad andra har att säga. Att starta dagen med en samling anser pedagogerna vara bra för att då blir det en mjukstart för barnen där det inte krävs så mycket av dem. Att ha ett arbetspass sist på dagen är ett medvetet val för att förbereda barnen inför skolan som har mycket rutiner och måsten. En av pedagogerna uttrycker det så här:

- När klockan ringer är det faktiskt slut på fri lek och barnen skall förvänta sig att fröken skall berätta för dig vad du skall göra.

Pedagogerna känner att det mål som uppnås är att barnen lär sig sitta stilla och invänta instruktioner. Förskoleklassen har ett schema som visar upplägget under dagen, där strukturen alltid är den samma men innehållet varierar. Schemat finns som både text och bilder.

Pedagog C och D:

Pedagogerna vill inte att en dag i förskoleklassen skall bli för skolligt, utan arbetar med att främja förskolepedagogiken. Att starta dagen med samling gör att samtliga barn och pedagoger uppmärksammar vilka barn som är i förskoleklassen. Under samlingen introduceras det som barnen skall arbeta med på arbetspasset. Pedagogerna anser att det är viktigt att man har korta pass där barn behöver koncentrera sig och varva med den fria leken. Vidare anser pedagogerna att utevistelsen är viktigt för att främja barnens motorik.

Pedagog E:

Tanken med upplägget av dagen är att sexåringarna skall skolas in i skolvärlden samt lära sig att det är strukturerat och väldigt rutinmässigt även om man kan avvika och ändra rutiner. Det är viktigt att se varje barn genom att ta dem i hand varje morgon och till exempel säga:

-vad härligt att se dina vackra ögon

Samt att vid samlingen uppmärksamma vilka som är där eller inte. Pedagogerna anser att rutiner är viktiga och att de skapar trygghet genom att strukturen under dagen är i princip lika från dag till dag. Ett bildschema används som stöd för att alla barnen skall veta vad som kommer att ske. Mycket rutin och trygghet anser pedagogerna är viktig för att barn idag är så vilsna och det händer så mycket.

Sammanfattning:

Samtliga pedagoger startar upp dagen med en samling, och att upplägget för dagen är att ska vara skolförberedande, barnen tränas på att sitta still och ta instruktioner. Pedagogerna använder sig av förskolepedagogiken som grund.

6.2 Hur arbetar pedagogerna för att förskoleklassen ska bli en inkörspport till första klass?

6.2.1 Vad anser pedagogerna är syftet med förskoleklassen?

Pedagog A:

Syftet med förskoleklassen är att det inte får bli för skollikt, därför har pedagogen valt bort böcker. Pedagogen uttryckte sig följande:

-Har upptäckt att barn nästan fick panik och trodde att de skulle klara hela boken när de egentligen bara ville leka.

Pedagogen anser att det är under året i förskoleklassen som chansen finns att jobba med det sociala och se att barnen lär sig att ta hänsyn och umgås med jämnåriga barn. Vidare säger pedagogen att det är den sociala biten som är den viktigaste som barnen ska ha tränat på under förskoleklassåret, men även få upp ett intresse att vilja lära sig. Barnen tränas på vissa skollika situationer så som att ta eget ansvar, räkna upp handen och vara i skolmatsalen samt komma in när det ringer in. Pedagogen anser att förskoleklassen lägger grunden för en positiv utveckling och skapa en nyfikenhet för allt lärande i framtiden.

Pedagog B(1) & B(2):

Pedagogerna anser att syftet med förskoleklassen är att skola in barnen i skolvärlden som ställer speciella krav.

-Skolan är ganska fyrkantig med mycket regler och få val.

Det är mycket som är nytt för barnen så som skolgården, matsalen, gymnastiken. Därför anser pedagogerna att det är viktigt att barnen blir trygga med de miljöerna innan de börjar första klass. Ett av huvudsyftena är också att arbeta ihop klassen som sen ska gå ihop i sju år. Vidare tycker pedagogerna att barnen ska ha blivit medvetna om språk och vad det är men även matematisk medvetenhet genom att benämna att det är matematik när barnen gör det i leken. Viktigt är även att barnen skapar en tilltro till sig själv om att de kan.

Pedagog C:

Enligt pedagogen ska barnen i förskoleklassen tränas på att kunna ta instruktioner, sitta still, lyssna och verksamheten är mer styrd. Pedagogen anser att:

- Verksamheten ska vara skolförberedande och det blir mindre lek och längre koncentrationspass.

Det barn som inte kommit så långt i sin utveckling ska stimuleras att vilja lära. Pedagogen anser att barnen ska kunna räkna upp till tio, känna igen vissa bokstäver som till exempel kunna skriva sitt namn. Det är viktigt att träna på den sociala kompetensen och det sociala samspelet i grupp.

Pedagog D:

Syftet med förskoleklassen är att barnen ska förberedas för skolan och slussas in i skolvärlden, enligt pedagogen. Genom att det är en homogen grupp ställs samma krav på barnen när det gäller att ta hand om sig själv om man jämför med förskolan där de yngsta barnen får mer hjälp. Barnen ska tränas på det sociala samspelet med andra. Vidare säger pedagogen att man ska ha skapat en förståelse för hur bokstäverna och siffrorna ser ut.

Pedagog E:

Barnen ska grupp-socialiseras anser pedagogen samt träna på tider och gå efter ett schema så att när man går i ettan inte har några svårigheter att förstå detta. Man ska kunna basala saker som till exempel skriva sitt namn, sin adress och sitt telefonnummer, man ska kunna när man fyller år med mera. Pedagogerna säger att barnen ska känna trygghet och få träffas jämnåriga kompisar, så att steget inte blir så stort när de ska börja första klass.

Sammanfattning:

Barnen ska bli trygga i skolan miljö samt med gruppen anser pedagogerna. De ska grupp-socialiseras och förberedas för första klass. Förskoleklassen ska lägga grunden för en positiv utveckling och skapa nyfikenhet för allt lärande i framtiden. Viktigt är även att barnen skapar en tilltro till sig själv om att de kan.

6.2.2 Hur ser samarbetet ut med skolan?

Pedagog A:

Pedagogerna säger att samarbetet är olika från år till år. Eftersom förskoleklassen ligger vid sidan om och inte i skolans lokaler vilket gör att samarbetet försvåras och inte blir naturligt. Vissa år är en etta i samma lokaler som förskoleklassen då blir samarbetet mer naturligt och barnen har raster ihop. Vidare säger pedagogerna att det samarbete som förekommer är vissa temadagar och inskolningar under våren.

Pedagog B(1) & B(2):

Det är ganska mycket när man punktar ned det säger pedagogerna men det är inget som pågår en gång o veckan. Utan det är olika temaveckor och då blandas klasserna i lågstadiet. Vissa gånger blandas samtliga klasser i från förskoleklass till årskurs sex. Pedagogerna säger att de har regelbundna sångsamlingar under skolåret med klass ett.

Pedagog C och D:

Det samarbete som förskoleklassen har med klass ett är musiksamlingar och skogsutflykter varje vecka. De har också gemensamma friluftsdagar där hela låg och mellan stadiet är med. På våren startar en fadderverksamhet där förskoleklassbarnen får var sin fadder i klass ett, meningen med detta fadderskap är att förskoleklassbarnen ska skolan i klass ett. Eleverna har då oftast lektioner tillsammans som kan bestå av utematematik eller lektion i skolsalen.

Pedagog E:

Det är en integrerad verksamhet där förskoleklassen och klass ett bildar ett lag så det sker ett stort samarbete hela tiden. Däremot får inte förskoleklassbarnen göra allt som ettorna gör, utan de får vänta tills de är ettor.

Sammanfattning:

Samarbetet ser olika ut från år till år, man arbetar med olika temaveckor, har sångsamlingar och skogsturer gemensamt. Pedagog E har ett stadigt samarbete på grund av att de är integrerade i första klass.

6.3 Hur arbetar pedagogerna för att förbereda barnen i läs- och skrivinläring samt matematik?

Som material nämns i läs- och skrivinläringen: Bornholm, Förstaljudet, Trulle dessa bygger på att man arbetar med helheten för att sedan gå in på delar till att gå tillbaka till en helhet igen, som grund är rim och ramsor. Fonomix, mun mot mun metoden, utgår från ljudet och hur det låter i munnen. I Storboken har man en stor bok där barnen skapar egna meningar som barnen säger och pedagogen skriver ned och utifrån deras egen text skapas en läsförståelse.

I matematiken nämns följande material: Fröbelvikningar och geobrädet bygger på att man ska kunna se heheten och dess delar i geometriska former. I Flex får barnen arbeta med förberedande matematik, så som mönster, färger och begrepp. Prickboken bygger på att man pratar om begrepp (framför, bakom, likadana, samma) utifrån en storbok med enbart bilder.

6.3.1 Vilket arbetssätt använder pedagogerna i den tidiga läs- och skrivinläringen?

Pedagog A:

Pedagogen anser att man inte ska ha några böcker i förskoleklassen. Barnen ligger på olika nivåer, en del kan redan läsa när de börjar i förskoleklassen och en del bryr sig inte ens om vad en bokstav är. Men i samlingen samkör pedagogen och lägger sig på en nivå där de som kan läsa och de som inte kan ändå tycker det är intressant. I slutet av ett läsår har de barn som varit ointresserade ändå fångat upp något av den tidiga läs- och skrivinläringen. Den metod pedagogen använder sig av är en blandning av Bornholmsmodellen, med rim och ramsor samt ett arbetssätt som pedagogen kallar för första ljudet. Som arbetsmaterial används lösa blad som är ett hopplöck från olika metoder.

Pedagog B(1) & B(2):

Pedagogerna utgå främst från Bornholmsmodellen som de följer hela läsåret. Det är framförallt lekar och övningar som används i både hel och halvklass. De använder även en metod som heter Fonomix, mun-mot-mun-metoden, som utgår ifrån ljudet och hur det låter i munnen. Det handlar om att de ska se en mun och känna luft, så barnen får leka med sin mun framför spegeln. Pedagogerna har även Storboken som stöd i sin undervisning. Pedagogerna anser att har man flera olika metoder och arbetssätt når man fler barn, alla lär sig inte lika. Framåt våren märker pedagogerna om vissa är starkare än andra och då delas gruppen upp och de barnen som har det lite jobbigare får vara i en mindre grupp så att mer tid kan ges till dem. De barn som har kommit längre i sin läs- och skrivutveckling får lov att låna böcker från ettans klassrum. Som arbetsmaterial får barnen småböcker som de kan arbeta i.

Pedagog C:

Pedagog C använder Trulle som arbetsmaterial, där man har en Storbok och en liten arbetsbok som bygger på rim och ramsor. Att arbeta med Trulle ger barnen en bra start inför skolstarten i ettan. Man använder sig av språkutvecklade lekar och arbetar mycket med praktik kontra teori.

Pedagog E:

Pedagoger anser att läs- och skrivprocessen är på väg uppåt när man går i förskoleklass.

- Barn som kommer ifrån förskolan kan mycket mer idag än för bara några års sen.

Vilket pedagogen tror beror på att förskolan arbetar mer medvetet med läs- och skrivinläring. Pedagogen svarar att de arbetar med Bornholmsmetoden i förskoleklassen, vilket pedagogen anser är bra. Då får barnen en bra grund och det finns byggstenar som gör att de blir trygga och har en stabil bas att stå på när man arbetar vidare med läs- och skrivinläringen. Pedagogen tror att barnen behöver gå igenom alla stegen i den förberedda läs- och skrivinläringen för att bli goda läsare, skrivare och talare.

Sammanfattning:

Några pedagoger använder sig av olika metoder där de har plockat det bästa ur materialet för att nå så många barn som möjligt, andra pedagoger använder sig enbart av en metod. Gemensamt för alla pedagoger är att använder sig av någon form som bygger på rim och ramsor.

6.3.2 Vilket arbetssätt använder pedagogerna i den grundläggande matematiken?

Pedagog A:

Pedagogen för in matematiken naturligt i vardagen, barnen ramsräknar, räknar baklänges, räknar hur många barn som är närvarande. Pedagogen säger att de får in lika värde och mycket sådana begrepp genom att när barnen exempelvis har tappat tänder och då får pengar. Ett samtal som kan uppstå är:

- Jag fick en tia, säger ett barn
- Men tänk om du hade fått två femmor, säger pedagogen
- Nä det vill jag inte, det är inte lika mycket, säger barnet

Här uppstår en situation som pedagogen utnyttjar för att få in matematiken som ett naturligt inslag i verksamheten. Pedagogen har märkt att det är mer killar som är intresserade av matematik än tjejer. Killarna vill ofta att pedagogen skall skriv ner tal så att de kan räkna ut dem. Vidare säger pedagogen att de inte arbetar så mycket med matematik, men att det kommer bli ändring på det eftersom kommunen har startat upp ett matematikprojekt.³

Pedagog B(1) & B(2):

De arbetar mycket med mönster, geometri och att kunna se delar i en helhet, exempel Fröbelvikningar och Geobrädet. Pedagogerna anser att det är viktigt att träna det matematiska seendet. Vidare säger pedagogerna:

- en del kan bara se helheterna, kan man inte se ett återkommande mönster med röd, grön, gul, röd, grön, gul och så vidare så kan man knappast se 3,6,9 heller.

Som material används laborativt material, pedagogerna använder inga böcker utan tar hjälp av en Storbok där man pratar om matematiska begrepp.

Pedagog D:

Pedagogen berättar att de använder Flexmaterialet. Barnen får en bok men målet är inte att den behöver vara klar när läsåret är slut utan ses mer som ett komplement till övrig matematikundervisning. Pedagogen arbetar medvetet med att barnen ska skapa en förståelse för vad matematik är. Vidare säger pedagogen att matematik inte bara består utav siffror utan så mycket mer.

³ Matematikprojektet kallas för BEMA. Det är ett bedömningsunderlag som följer den matematiska utvecklingen hos barnet från förskoleklass till år 9. BEMA är ett underlag som hjälper läraren kartlägga elevernas kunskap i matematik.

Pedagog E:

Pedagogen arbetar medvetet med matematiska termer, pedagogen plockar lite från olika pedagogiker och skapar eget material samt använder Prickboken som stöd. Matematiken är svårare än svenskan och vi har inte kommit lika långt med den, svarade pedagogen. Vidare sa pedagogen att de arbetar mycket tematiskt där matematiken blir invävd så fokus ligger inte på att arbeta i böckerna. Idag kan barnen mycket mer när det kommer till förskoleklassen, man arbetar mer medvetet med matematik i förskolan.

Sammanfattning:

Alla pedagoger vill ha in matematiken naturligt i vardagen. De flesta pedagoger har någon form av material som de utgår ifrån. Målet är att barnen ska få en grund att stå på inför skolstaten i ettan.

6.4 Vad har leken för roll i förskoleklassen?

6.4.1 Hur tränas barnen i det sociala samspelet?

Pedagog A:

Eftersom man har olika grupper varje år, anser pedagogen, att en del år behöver barnen mer styrning för att få igång en bra grupp, andra år flyter det bara på. I leken tränas barnen på det sociala samspelet och som pedagog hjälper man barnen att styra upp leken så att det inte blir allt för många konflikter. Pedagogerna säger:

- man har ju stora öron och kollar upp hur det är så det inte blir fritt på ett sätt som inte är bra.

Pedagogen anser att både den styrda och den fria leken är viktig, man kan träna på olika saker. Barn behöver röra sig, förskoleklassen har bra lokaler till olika lekar. Det finns flera smårum som man kan gå undan eller ett stort lekrum som tål lite vildare lekar. Utemiljön är bra där barnen har både en möjlighet att vara i skogen eller på en gård där man kan göra många saker. När barnen börjar i förskoleklass finns det oftast små gäng som lekt tillsammans på förskolan, svårigheten är att bryta dessa tajta gäng men det brukar lösa sig framåt våren, då barnen börjar se att det finns andra kamrater än bästisen.

Pedagog B(1) & (2):

Pedagogerna anser att den sociala mognaden är viktig för att kunna anpassa sig till sina jämnåriga kompisar. Är det något barn som ofta hamnar i konflikter så arbetar vi med det barnet så att det inte skall känna ett nederlag varje gång det hamnar i en konflikt. För att barnen ska känna sig hemma i skolmiljön tränar man på de osynliga koderna som finns i skolans värld. Kan barnen koderna skapas en trygghet och de sociala fungerar mycket bättre. Pedagogerna anser att den fria leken är väldigt viktigt för genom den tränas det sociala samspelet. Genom leken tränas även fin- och grovmotoriken. Vidare tycker pedagogerna att miljön är viktig för leken och det sociala samspelet. Inomhus finns det många smårum vilket stimulerar till olika lekar. Utomhus är en typisk skolgårdsmiljö med mycket asfalterade ytor som gör att barnen stimuleras till jage-lek, vilket medför att det blir olika regler som barnen lär sig att anpassa sig efter.

Pedagog C:

Leken är viktig anser pedagogen. Barnen lär genom lek och utvecklar det sociala samspelet. Pedagogerna anser att barn behöver den fria leken därför att de kan träna på socialt samspel genom deras villkor, men det är viktigt att man som pedagog är med och stöttar om en

konflikt uppstår. Genom leken kan pedagogen observera olika konstellationer som finns i barngruppen och hjälpa de barn som behöver stöd för att komma in i gruppen. Miljön inomhus stimulerar till lite lugnare lekar men pedagogen upplever skolgården för stor, att barnen inte riktigt hittar saker att göra på den.

Pedagog D:

Genom leken stimuleras barnens kreativitet anser pedagogen även den sociala kontakten med andra sporrar. Pedagogen säger att genom lek tränas barnen på turtagning, till att ta egna initiativ och fungera i grupp. Det sociala tränas också genom att pedagogen arbetar medvetet med kompisrelationer så som att ha kompisamtal och stimulerar barnen till att leka med en kompis som de vanligtvis inte brukar leka med.

-Har barnet en social kompetens medför det positiva effekter på hela gruppen.

Pedagogen pratar sig varm för utomhuslek trots att det är en asfaltsgård, pedagogen menar att det finns stora möjligheter till lekar som inte passar inomhus eftersom lokalerna inomhus är trånga.

Pedagog E:

När barnen börjar förskolklassen arbetar pedagogen med skolans regler vilket bland annat är allas lika värde och allas rätt till arbetsro. Pedagogen anser att arbetet med de här reglerna formar gruppen. Varje vecka arbetar man med olika sociala mål, som handlar om gruppsozialisering, våga välja andra kamrater, säga snälla saker och hur man står i ett led. Det här är gruppsmål men i barnens personliga utvecklingsplan är det individuella mål att stäva mot.

- Den fria leken är viktig men jag ser att barn har svårt med det, oftast vill de bli aktiverade. Å andra sidan är verksamheten en heldagverksamhet och mycket av den fria leken kommer senare under dagen på fritids.

Pedagogen anser inte att miljön inomhus begränsar barn till lek utan tycker snarare att den inbjuder till lek. Pedagogen tycker att barnen leker bra ute där de har en stor möjlighet till att röra sig fritt och många barn frågar efter att gå ut. Eftersom förskoleklassen är integrerad med skolår ett poängterar pedagogen att förskoleklassbarnen har mer frihet till lek än de som går i ettan.

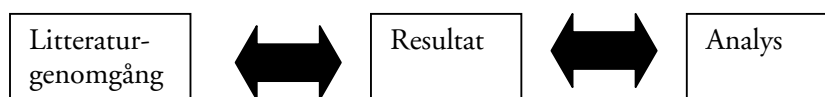
Sammanfattning:

I leken tränas det sociala samspelet, det är samtliga pedagoger överrens om. Genom leken tränas även andra förmågor så som fin- och grovmotoriken, kreativitet, turtagning, regler och att ta egna initiativ.

7 Analys

Syftet med vår undersökning var att ta reda på hur pedagogerna arbetar i förskoleklassen för att förbereda barnen inför skolstarten i klass ett. Vi valde också att undersöka hur pedagogerna får in den tidiga läs- och skrivinläringen, grundläggande matematik samt socialt samspel. Övergripande har vi sett att pedagogerna använder sig av en mängd olika metoder, arbetssätt och material när de formar upplägget i förskoleklassen. Även om pedagogerna använder sig av olika arbetsmetoder så har samtliga svarat att leken är en viktig del i förskoleklassens verksamhet. Vi har fått en indikation hur de olika pedagogerna tänker kring förskoleklassen och vilken inställning de har till arbetet i verksamheten. I en artikel i tidningen Skolvärlden (Hammar, 2008:5) kan man läsa att förskoleklassbarnen ska vänja sig vid skolmat och gymnastiksal, skolgårdar samt de olika rutiner och koder som finns på skolan. De pedagoger som vi har intervjuat talar om hur viktigt det är att förskoleklassbarnen slussas in i skolans värld för att känna sig trygga inför skolstarten i klass ett.

Vår analys kommer vi att koppla till både intervjuer och frågeställningar samt till litteratur. Under analysen kommer vi att sammanfatta flera svar som pedagogerna gett oss för att kunna besvara vår frågeställning. Detta eftersom flera av de redovisade svaren i resultatet går ihop i med vår frågeställning.

7.1 Hur arbetar pedagogerna för att förskoleklassen ska bli en inkörsport till första klass?

7.1.1 Vad anser pedagogerna är syftet med förskoleklassen?

Syftet med förskoleklassen anser pedagogerna är att förbereda barnen för skolan, de tränas med att komma in i de olika koder som finns på skolan, samt följa de regler som finns där. Syftet med förskoleklassen är enligt Karlsson, Melander, Pérez Prieto & Sahlström (2006) att pedagoger och lärare ska komplettera varandra för att barnen ska slussas in i förskoleklassen där förskolan och skolans traditioner ska sammanstråla. Samtliga pedagoger har fått in förskolepedagogiken i förskoleklassen. I huvudsak är det förskollärare som driver verksamheten förutom på ett ställe där förskoleklassen är integrerad i klass ett.

Vidare anser pedagogerna att barnen ska känna sig trygga i skolans värld och tränas på den sociala kompetensen och samspelet i en grupp. Det stora steget sker i dag mellan förskolan och förskoleklass skriver Karlsson, Melander, Pérez Prieto & Sahlström (2006) och inte mellan förskoleklassen och skolan. Vidare skriver författarna att skillnaden mellan förskolan och förskoleklassen är uppdelning av dagen, där man delar upp dagen med arbetspass som följs av raster. De intervjuade pedagogerna har gjort detta i respektive klasser, de har delat in dagen med arbetspass som följs av fri lek och utevistelse. Enligt regeringen ska förskolan och skolan integreras med varandra därför att barnen ska få en så mjuk övergång från förskolan till skolan som möjligt och få en bra start i in skolvärlden. (Pramling Samuelsson & Mauritzson, 1997) Samtliga pedagoger betonade att de genom förskoleklassen ville ge barnen en så bra start in i skolan som möjligt.

Det vi har kunnat utläsa ifrån pedagogernas intervjusvar är att samtliga pedagoger anser att det är viktigt att se varje barn som en egen individ. Genom att hälsa på varje barn när de kommer på morgonen anser pedagogen att de skapar en kontakt som håller i sig hela dagen. Samtliga pedagoger startar också upp dagen med en gemensam samling där man räknar in antalet barn. I intervjuerna sa pedagogerna att de vill bevara förskolepedagogiken i möjligaste mån. I förskoleklassen arbetar man med att få en struktur på dagen som ska skilja sig lite från förskolan där man har en gemensam samling som åtföljs av fri lek resten av dagen. Skillnaden är att i förskoleklassen har man infört kortare koncentrationspass med pauser som består av antingen raster eller fri lek. Pramling Samuelsson & Maurtizon (1997) skriver att verksamheterna är olika, i förskolan är verksamheten i huvudsak barncentrerad och bygger på barnets personliga utveckling medan i skolan är verksamheten mer ämnesorienterad eftersom tillämpandet av kunskaper är dominerande. För att skapa en bro mellan förskolan och förskoleklassen måste pedagogerna variera sig mellan dessa två synerna, att barnet utvecklas personligt samt komma in i skolans värld där det är mer krav och regler. (Pramling Samuelsson & Maurtizon, 1997)

7.1.2 Hur ser samarbetet ut med skolan?

Samarbetet ser lite olika ut på de förskoleklasser där vi har varit och intervjuat, men samtliga pedagoger säger att det finns ett visst samarbete. Den förskoleklass som är integrerad med första klass har ett stort och naturligt samarbete med första klass. De har en gemensam morgonsamling och arbetar tematiskt med blandade grupper där både klass ett och förskoleklass arbetar sida vid sida. De resterade tre förskoleklasspedagogerna svarar att de har ett visst samarbete så som olika temadagar, sångsamlingar, skogsturer och friluftsdagar gemensamt. Enligt Pramling Samuelsson & Maurtizon (1997) är det oklart hur man ska arbeta för att främja ett samarbete mellan förskoleklassen och skolan. Sexårsverksamheten är frivillig och det finns en ökad önskan från regeringens sida att en integration mellan förskola och skolan ska ske, Samtliga pedagoger som vi har intervjuat hade olika upplägg på hur samarbetet med skolan ser ut. Läroplanen skriver även att man ska samarbeta över gränserna för att utveckling och lärande ska ske för eleverna. Man kan även i läroplanen läsa att verksamheterna inte behöver utformas på samma sätt bara för att samtliga barn har rätt till likvärdig utbildning. Vilket har framgått av de intervjuer vi genomfört att alla pedagoger arbetar lite olika beroende på vilken skola man är på och hur deras lokala arbetsplaner ser ut. (Utbildningsdepartementet, 1994)

7.2 Hur arbetar pedagogerna för att förbereda barnen i läs- och skrivinläring samt matematik?

7.2.1 Vilket arbetssätt använder pedagogerna i den tidiga läs- och skrivinläringen?

Samtliga pedagoger svarar att de arbetar medvetet med läs- och skrivinläring samtidigt som de betonar att det inte får bli för skollikt. Flera olika metoder och strategier används för att nå fram till barnen. Alla pedagoger menar att de har tagit det som de tycker är det bästa från olika tillvägagångssätt. Metoder som nämns av pedagogerna är Trulle, Bornholmsmetoden, Fonomix, första ljudet samt Storboken. Den tidiga läs- och skrivinläringen leks fram genom olika övningar som de har gemensamt i samlingen samt att det finns både lösa blad och arbetshäften att tillgå. Det som pedagogerna har svarat stämmer överens med vad Björk & Liberg (1996) betonar om att det är viktigt att använda sig av olika strategier för att kunna nå fram till samtliga barn eftersom de lär sig på olika sätt. Författarna framhåller att det även är viktigt att barnen lär sig att hålla i en penna och skriva på ett papper samt veta hur en bok är

uppbyggd. Vidare skriver Björk & Liberg att den tidig läs- och skrivinläringen tränas genom rim och ramsor samt andra språklekar vilket bidrar till att barnet utvecklar sin språkliga medvetenhet. Persson (1995) och Karlsson, Melander, Pérez Prieto & Sahlström (2006) samt Håkansson (1998) nämner alla att miljön och den sociala gemenskapen stimulerar barnets nyfikenhet till det skrivna ordet.

Alla pedagoger vi intervjuat svarade att de har en stund varje dag som de läser högt för barnen ur olika böcker. Lundberg (1999) visar på att högläsning är viktigt för barnen för att då skapar de ett bättre ordförråd. När pedagogerna arbetar försöker de också få barnen att använda sitt språk, bland annat genom att leka och träna sig på att tala i samspelet. Enligt läroplanen skall skolan stimulera eleverna till att de utvecklar sin fantasi och lust vilket görs med hjälp av språket samt att eleverna skall skapa en lust för att upptäcka litteratur och lusten av att läsa självständigt. (Kursplaner och betygskriterier, skolverket, 2000) Samtliga författare vi har med i vår litteraturgenomgång talar om hur viktigt språket är för den tidiga läs- och skrivinläringen. De betonar att språket måste bli en naturlig del i vardagen och att språket utvecklas i många olika sammanhang. Samtliga pedagoger har svarat att det sociala samspelet och leken är viktigt för språkutvecklingen. Läroplanen menar att språk och litteratur ska behandlas som en helhet i skolan och integreras i verksamheten. (Utbildningsdepartementet, 1994)

7.2.2 Vilket arbetssätt använder pedagogerna i den grundläggande matematiken?

Arbetet kring den grundläggande matematiken ser lite olika ut på våra intervjuplatser. En del av pedagogerna arbetar medvetet med matematiken medan andra ser det som en naturlig del i vardagen. Gemensamt är att samtliga pedagoger pratar matematik genom att använda sig av almanackan, i leken och inte så mycket med siffror utan det är praktisk matematik så som förskolan arbetar. Sterner & Lundberg (2002) för resonemanget att det är viktigt att man skapar sig en förståelse för varför man behöver matematik för att klara vardagen. Sterner & Lundberg (2002) menar att matematiken i dag handlar mer om att kunna "förstå" och att "se" matematik alltså har en förståelse inte bara kunna rabbla siffror och räkneregler.

För att barn ska lära sig den grundläggande matematiken skriver Dahl & Rundgren (2004) samt Löwing (2008) att man ska använda sig av ett korrekt språk när man pratar matematik, vidare betonar författarna att matematik är mer än bara siffror och att kunna räkna tal. Pedagogerna talar om att de försöker arbeta medvetet med matematiska termer och skapar en förståelse för den grundläggande matematiken. Men när vi intervjuade märkte vi att matematiken inte hade en så framstående roll i förskoleklassen som den tidiga läs- och skrivinläringen. En av pedagogerna sa att ett projekt (Bema, se sidan 31) har startas upp i kommunen, vilket pedagogen tror kommer leda till att matematikundervisningen kommer att utvecklas och ta lika stor del som läs- och skrivundervisningen.

Ahlberg (2000) för tankegångar om att man ska använda sig av laborativt material när man arbetar med matematik. Det flesta pedagogerna har detta som tillvägagångssätt, de växlar mellan att tala matematik till att arbeta i någon arbetsbok samt använder de sig av det material som finns att tillgå på skolan. Genom att använda sig av olika material bidrar det till att variationen ökar och barnen utvecklar ett intresse för matematiken. Vilket även Läroplanen (Lpo 94) betonar är viktigt att man skapar ett intresse och en tro på sin egen förmåga och kunna använda sig av matematik i olika situationer. (Utbildningsdepartementet, 1994)

7.3 Vad har leken för roll i förskoleklassen?

7.3.1 Hur tränas barnen i det sociala samspelet?

Leken ska utgöra basen för förskoleklassens arbetssätt skriver Persson (1995), förskoleklassen ska vara en stimulerande plats att vara på. Hangaard Rasmussen (1993) resonerar kring att leken utvecklar barns alla sidor så som motoriken, fantasin, kreativiteten, identiteten, intelligensen, språket och de sociala erfarenheterna. Pedagogerna vi intervjuat anser att leken är viktig för det sociala samspelet samt att där tränas också grov- och fin motoriken upp, samtidigt som de har leken som grund för planeringen i verksamheten. Genom leken tränas det sociala samspelet som sker på barnens villkor, men det är viktigt att som pedagog vara med och stötta upp om en konflikt uppstår så en av pedagogerna vid intervjun.

Barn behöver leken för att bearbeta och reflektera sina upplevelser. Den pedagogiska utmaningen ligger att i samspel med barnet stimulera dess tankevärld från det omedvetna lärandet till det medvetna. (Persson, 1995) Att som pedagog få barnen att reflektera över vad, hur och varför det gör olika saker gör att barnen kan bli medvetna om sitt eget lärande, med det vill säga sin metakognition. (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003) Pedagog A anser att både den styrda och den fria leken är viktig, man kan träna på olika saker under leken. I litteraturen fann vi ett liknande resonemang där Moyles (1995) skriver att den fria leken styrs till viss del av vuxna genom att de är pedagogerna som bestämmer hur miljön ska se ut. Moyles menar på att pedagogerna kan styra den fria leken genom att se till att de redskap finns framme som barnen behöver träna på. En av pedagogerna uttryckte att miljön som förskoleklassen är i är viktig, det ska finnas utrymme för att kunna röra sig, att kunna leka och tränas in i den sociala värld vi lever i. För att man ska känna sig hemma i skolmiljön behöver barnen träna på de osynliga koderna som finns i skolans värld. Pramling Samuelsson & Asplund Karlsson (2003) menar att det är vi vuxna som uppfattar vad som är lek eller lärande, barn ser ingen skillnad. Lek brukar av tradition kännetecknas av att den är fri, lustfylld, omedelbar, symbolisk, social och engagerade och att processen råder över produkten. Pedagogerna uttalade sig att det sociala samspelet är det viktigaste att lära sig under förskoleklass året där de använder sig av den lust som finns hos barnen att leka, eftersom leken inte har något mål i sig utnyttjar pedagogerna leken till att skapa en god stämning i klassen. Enligt de författare som vi har använt i litteraturdelen anser att lek är så mycket mer än bara socialt. I leken tränas, förutom det sociala samspelet, även språket genom att barnen använder det till att beskriva lekens förutsättningar och kommunicera med varandra.

Att leken är ett viktigt inslag i förskoleklassen är samtliga pedagoger överens om. Pedagog E tycker dock att barn idag har svårt att sysselsätta sig under den fria leken. Persson (1995) anser också att barn idag kan ha svårt för att leka. Detta menar Persson beror på att barn oftast blir avbrutna och inte får leka klart. Det leder till slut till att barnen inte tycker det inte är någon idé att leka eftersom de inte får leka klart. Vidare menade Pedagog E att barnen ofta efterfrågar uppgifter som de kan aktivera sig med under den fria leken. Eftersom förskoleklassen som Pedagog E är verksam i, är integrerad med skolår ett och har ett skolschema som följs kan det beror på att de barnen har svårare för att leka. På de andra förskoleklasserna vi har intervjuat pedagoger upplevs inte detta som ett problem.

Samtliga författare som vi har med i litteraturgenomgången poängterar att leken är viktig för det sociala samspelet och hjälper barnet att förstå sin omvärld. Genom lek stimuleras många saker så som språket, turtagning, följa regler och bearbetning av olika upplevelser. Vad som

framgått vid våra olika intervjuer är att samtliga pedagoger ansåg att leken har en stor roll i barnens utveckling. Pedagog D anser att om barnet har social kompetens så medför det positiva effekter för hela gruppen. En av pedagogerna sa också att en av det viktigaste barnet behöver tränas på under förskoleklass året är den sociala biten, få samtliga barn att fungera som grupp. Barnen behöver också träna på att visa respekt så som att vara tyst när någon pratar, räcka upp handen och vara en god kamrat. Samtliga pedagoger anser att det sociala samspelet och den sociala kompetensen är viktig för att man ska fungera i en grupp. Barnen ska grupp-socialiseras sa Pedagog E, i skolans värld utgår man både från individen och gruppen.

8 Diskussion

Det enda som vi vet om framtiden är att vi inte vet någonting om den. Vi vet inte vad barnet behöver kunna inför framtiden, det enda vi kan ge dem är en bra grund att stå på. Vad för kunskaper eller färdighet de behöver ha vet vi inte idag men ju mer grundläggande kunskaper och färdigheter vi har med oss ju lättare ter sig framtiden. (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson 2003)

Upplägget på diskussionen är att för vi en tankegång kring förskoleklassen och där vi resonerar kring de svar vi fått från vår undersökning, vilket är uppdelat i olika rubriker. Sist i diskussionen och arbetet diskuterar vi vad som kunde ha påverkat vårt resultat samt vidare forskning.

8.1 Förskoleklassen – det bästa ur två världar eller ett ingenmansland

Vi vet inte om förskoleklassen är en bro mellan skolan och förskolan men det vi har fått bekräftat är att man arbetar väldigt olika i förskoleklasserna. Det är ett ingenmansland där pedagogerna trevar fram, man arbetar efter eget tycke och smak men pedagogerna följer vad läroplanen (Lpo 94) och den lokala arbetsplanen säger. Pedagogerna har en sak gemensamt, de använder sig av lek för att få barn att lära. Vissa av de intervjuade strukturerar upp dagen för barnen på ett mer skollikt sätt medan andra pedagoger anser att det inte ska vara skollikt. Vår syn på förskoleklassen är att man ska lära sig grundläggande saker så som ta ansvar för sig själv, hitta rätt i skolan, ta instruktioner och bli en fungerande grupp inför skolstarten. Vi känner också att förskoleklassen är det bästa ur två världar, här får barnen en chans att utvecklas och leka sig fram till kunskap samt att slussas in i skolans värld på ett sätt som gör att de blir bekant med den miljön som de ska vistas i många år framöver.

Karlsson, Melander, Pérez Prieto & Sahlström (2006) skriver att man ska ha ett holistiskt synsätt där en helhetssyn ska verka på flera plan. När vi intervjuade de olika förskollärarna uppfattade vi att de arbetar ur ett holistiskt synsätt eftersom de har tagit det bästa ur två världar – förskolan och skolan. En grundtanke inom det holistiska synsättet är att meningsfulla fenomen måste tolkas för att kunna förstås och tolkar gör vi hela tiden genom att delta. Eftersom vår läroplan ger oss en möjlighet att tolka vårt uppdrag, ser vi att samtliga pedagoger har tolkat hur de ska arbeta i förskoleklassen. Pedagogerna har, som de själva säger, tagit lite av varje för att få ihop ett bra år för förskoleklassen. Eftersom det inte finns några direkta riktlinjer att gå efter anser vi att pedagogerna har lyckats i sitt uppdrag efter vad vi har erfarit av intervjuerna. Förskoleklassen ska vara lustfylld och stimulerande där barnen ska finna glädje.

Barn lär genom hela livet, på sitt eget sätt. Att som pedagog erbjuda dem det bästa från två världar måste bli ett mål att sträva emot anser vi. Att verksamheten i förskoleklassen utvecklas ser vi som blivande lärare som en självklarhet eftersom det finns en debatt som förs om förskoleklassen ska bli obligatorisk eller inte. Vi kan tycka att formen som finns idag är bra. Vi anser vidare att barnen inte behöver ett tionde skolår utan att de ska få en mjuk inkörsport i skolans värld som är det mest idealiska eftersom barn ändå kommer att gå så många år i skolan. Vi som nyexaminerade tar med oss ett nytt sätt att tänka vad det gäller barns sätt att lära sig på. Vi har i och med vår utbildning fått det till oss att barn lär sig hela

tiden och inte enbart när vi genomför en styrd verksamhet. Lek och lärande hör ihop och i förskoleklassen bör leken dominera verksamheten, man ska leka sig fram till kunskap.

8.2 Den tidiga läs- och skrivinläringen och den tidiga matematiken

En sak vi har märkt under tiden vi har fört våra intervjuer är att det till viss del är ämnescentrerat i förskoleklassen. I vår undersökning har vi märkt att pedagogerna arbetar mer med den tidiga läs- och skrivinläringen och matematiken får stå tillbaka. Enligt den senaste TIMSS rapporten (TIMSS huvudrapport, 2007) står det att svenska elever uppvisar ett sämre resultat i matematik än andra länder i undersökningen. Därför anser vi att båda ämnena borde ägnas lika mycket tid åt i undervisningen under förskoleklassverksamheten. I den kommun som vi har varit och gjort våra intervjuer vet vi att det inte har funnits något bedömningsmaterial i matematiken men det finns i svenskan. Detta gör att vi tror att matematiken har fått stå tillbaka för svenskan. Pedagog A sa dock att ett bedömningsmaterial är på gång, vilket denne trodde skulle leda till ändring och att matematiken kommer få större plats i förskoleklassens verksamhet. Precis som vi skrivit ovan, att förskoleklassen är ett ingenmansland förstår vi att det ser olika ut i kommunen. Pedagogerna arbetar efter hur de har tolkat läroplanen. Vissa av dem har fört in lite mer skola medan andra inte har gjort så. Det vi har sett genom våra intervjuer är att samtliga pedagoger anser att just förskoleklassen är en inkörsport till skolans värld. Vi anser att det är bra att man som pedagog arbetar medvetet med den tidigt läs- och skrivinläringen samt den tidiga matematiken eftersom rapporter visar att elever i Sverige går ut grundskolan med bristande kunskaper i dessa ämnen.

8.3 Lek och lärande

Vi tycker att leken bör ha en framträdande roll, vilket även har framkommit under våra intervjuer där pedagogernas ståndpunkt är att det inte får bli för skollikt. Enligt det sociokulturella tänkandet är leken en viktig aspekt där barnet kan leka sig fram till kunskap. Barnen påverkas av den sociala och kulturella värld de befinner sig i och genom lek lär de sig de sociala koder som finns.

Den proximala utvecklingszonen handlar om att man utgår från barnets faktiska utvecklingsnivå och sedan med hjälp av någon annan för att komma vidare i sin utveckling. När pedagogerna är med och leker med barnen utmanar de barnen att sträcka sig över sin aktuella utvecklingsnivå. Eftersom en sexåring har ett stort rörelsebehov är det bra att avbryta med en lärarledd lek där man får röra på sig. Vi anser om att pedagogen deltar i leken ger denne barnen en möjlighet till ny kunskap. Att på så sätt utnyttja leken till att bli en lärande situation där pedagogen hela tiden finns med och styr leken samtidigt som pedagogen stöttar barnen i sin utveckling. Vi menar att man som pedagog kan ta vara på tillfället och leka in kunskap. Eftersom vi tycker att förskoleklassen ska bygga på lek kan man som pedagog föra in till exempel matematiska termer i en lek vilket gör att de senare har det lättare att förstå dem när det dyker upp i något annat sammanhang. Vi anser att leken och meningsskapandet hör ihop med lärandet. Barn behöver få leka sig fram till erfarenheter och på så sätt skapa en mening om varför det är på ett visst sätt.

8.4 Socialt samspel

Att det sociala samspelet är viktigt tycker vi eftersom den sociala kompetensen genomsyrar hela livet. Om barnen har tränat på det sociala samspelet under sin uppväxt så har det blivit en naturlig del av livet och barnen har en trygg grund att stå på inför nya relationer. Även läroplanen skriver att skolan skall sträva emot att hjälpa eleverna till att kunna samarbeta med andra. Vidare tycker vi att det sociala samspelet tränas främst genom leken, vilket många författare under litteraturgenomgången belyser. Det som pedagog D sa under intervjun har vi verkligen fastnat för. Pedagogerna menade att om barnet har social kompetens medför det positiva effekter för hela gruppen. Samtliga pedagoger anser att det sociala samspelet är viktigt för att barngruppen skall fungera på ett bra sätt. Social kompetens är något man måste träna på anser vi, har man inte social kompetens kan man stöta på mycket svårigheter genom livet eftersom skolan och samhället idag bygger på att man har social kompetens.

Pedagog A sa att gruppammansättningen ser olika ut från år till år vilket gör att man får arbeta olika mycket med det sociala samspelet. Vi anser att det finns en stor variation i social mognad och en del behöver träna mer på den sociala kompetensen. Därför är det viktigt att vi som pedagoger är medvetna om detta så att man kan fånga upp de barn som behöver träna på den sociala mognaden. Som pedagog kan man hjälpa barn med det sociala samspelet genom att gå in och vara delaktig i leken där det sociala samspelet tränas.

Pedagogerna framhåller att den sociala biten är det viktigaste att träna på under förskoleklassåret vilket även vi tycker är viktigt. Barnen behöver förskoleklassåret för att skolans in i skolans värld med alla de krav som kommer med skolstarten. Pedagog A sa att förskoleklassen lägger grunden för en positiv utveckling och skapa nyfikenhet för allt lärande i framtiden.

8.5 Homogen eller integrerad klass

En av de intervjuade pedagogerna arbetade i en integrerad klass, där vi kunde se i intervjumaterialet att det var en viss skillnad hur man arbetade. Eftersom de övriga arbetade i en homogengrupp där det bara var barn som var sex år märkte vi en liten skillnad. I den integrerade gruppen var det mer skollikt än i de homogena grupperna. Med skollikt menar vi att det framkom i intervju att leken inte hade lika stort utrymme under förskoleklassens verksamhet och leken förekom i större utsträckning på fritids. Pedagog E sa att de leker mer på fritiden och att barnen ville bli aktiverade under förskoleklassverksamheten. I de homogena grupperna har leken en stor betydelse under dagen, det får inte bli för skollikt. Förskoleklassåret tycker vi är en viktig introduktion till skolan. Vi anser att det borde vara en homogen grupp för att det inte skall bli för skollikt samt att verksamhetens form skall vara ny för samtliga barn.

8.6 Avslutningsvis

Efter genomförandet av vår undersökning har vi kommit fram till att de intervjuade pedagogerna som är verksamma i förskoleklassen arbetar på ett sätt som stämmer överens med den litteratur vi har tagit till oss. Dock är det svårt att finna litteratur som stämmer överens med vad barnen bör kunna när de lämnar förskoleklassen. Det tror vi beror på att denna skolform är ganska ny och att man inte har några mål att uppnå utan pedagogerna utgår från förskolepedagogiken, men de har "skolifierat" den. Skolans uppdrag ligger i att hjälpa eleverna att hitta och utveckla sitt eget sätt att lära på, så pedagoger i förskoleklass ska hjälpa

sina elever att stärka sin tro på sig själva och på sin förmåga. Det gäller att ta det bästa ur olika pedagogiker och förhållningssätt, vad som är det bästa vet bara pedagogerna som är verksamma i förskoleklassen.

8.6.1 Aspekter som kunde påverka vårt resultat

Vi märker att de pedagogerna som vi intervjuat är mycket engagerade och erfarna, samtliga har en förskollärautbildning i botten och att de brinner för just förskoleklassen. En tanke som slog oss under vår undersökning var om det hade blivit någon skillnad i svaren om inte samtliga pedagoger hade haft så många års erfarenhet som de hade. Om vi hade intervjuat någon pedagog som varit nyutexaminerad lärare så kanske de hade haft en annan syn på förskoleklassen mot vad de erfarna pedagogerna hade. Med tanke på att lärarutbildningen har gjorts om så många gånger under åren och utbildningen idag är mer ämneskoncentrerad, så ser vi en möjlighet att vi hade kunnat få andra svar.

Könet på pedagogerna är en annan aspekt som möjligtvis hade kunnat påverka vårt resultat. Oavsätt om de intervjuade var kvinnor eller män så var vi intresserade av att intervjua pedagoger som är verksamma i förskoleklassen och könet spelade ingen roll. Det vi var intresserade av att forska kring var deras yrkesprofession inte om könsrollerna hade någon betydelse för förskoleklassen, därför har vi valt att inte nämna vilket kön våra respondenter hade.

Vad får man ut av intervjun om man känner respondenten eller inte? Att vi kände några av de pedagoger som vi intervjuade tror vi gjorde en viss skillnad i svaren. Vi kände att pedagogerna inte svarade så utförligt på frågorna när vi kände till verksamheten utan vi fick svar som ”du vet hur det är”. Vi ville undvika detta genom att den som inte kände pedagogen genomförde intervjun men vi fick ändå en känsla av att vi kunde ha fått ett mer uttömmande svar än de vi fick. När vi analyserat resultatet i undersökningen valde vi att enbart se vad litteraturen sa för att vi inte skulle lägga för mycket av våra egna värderingar i själva analysen.

Att använda en bandspelare som artefakt var till stor hjälp för oss vid intervjutillfällena. De två gånger som pedagogerna inte ville att vi skulle bända intervjun blev svåra att redovisa, dels för att vi hade svårt att läsa vårt eget material samt att vi kände att vi inte fick lika fyllig data att utgå ifrån eftersom man inte skriver lika snabbt som man pratar. Att skriva ned intervjun var en nyttig erfarenhet och vi vill inte ha det gjort. Men att få intervjun inspelad gjorde att vi kunde gå tillbaka och lyssna på det inspelade materialet gång på gång och få en korrekt utskrift av data.

8.6.2 Vidare forskning

Vår undersökning bidrar till att öka förståelsen till hur komplext förskoleklassen är. Vår forskning har utgått ifrån vad pedagogerna anser vad ett förskoleklassbarn behöver ha med sig när de börjar första klass. Genom vår undersökning finner vi att det inte är helt självklart men vi har fått en antydning om vad barnen lär sig under förskoleklassåret. Uppsatsen kan ge en ansats till vidare undersökningar i varför det upplevs som att förskoleklassen hamnat i ett tomrum.

Inför framtida forskning hade vi tyckt det var intressant att tittat på likheter och skillnader mellan olika pedagogers uppfattning av förskoleklassen ur ett genusperspektiv. Det hade även

varit intressant att få veta om antal år pedagogerna varit verksamma i förskoleklassen har någon betydelse för hur man arbetar i förskoleklassen. Att göra en undersökning om det är en stor skillnad i arbetet när förskoleklassen är integrerad i år ett eller en homogen klass är även det någonting att forska vidare på.

Referenslista

Ahlberg Ann. (2000). *Matematik från början*. NämnarenTEMA. Göteborg: Nationellt Centrum för Matematik.

Bell, Judith. (2000). *Introduktion till forskningsmetodik*. (3:e uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Berggren, Per & Lindroth, Maria. (1997). *Kul matematik för alla – en idébok för 2000-talets lärare*. Solna: Ekelunds förlag AB.

Björk, Maj & Liberg, Caroline. (1996). *Vägar in i skriftspråket tillsammans och på egen hand*. Stockholm: Natur och Kultur.

Broström, Stig. (1990). *Våra sexåringar*. Stockholm: Almqvist & Wiksell Förlag AB.

Claesson, Silwa. (2002). *Spår av teorier i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Dahl, Kristin & Rundgren, Helen. (2004). *På tal om matte i förskoleklassens vardag*. Stockholm: Sveriges Utbildningsradio.

Doverborg Elisabet & Pramling Samuelsson Ingrid. (2006). *Förskolebarn i matematikens värld*. Stockholm: Liber AB.

Dysthe, Olga. (2006). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Hammar, Åsa. (2008). ”Förskoleklassen på väg bort”. *Skolvärden*, 2008 (nr 18) s. 5.

Hangaard Rasmussen, Torben. (1993). *Den vilda leken*. Lund: Studentlitteratur.

Håkansson, Gisela. (1998). *Språkinläring hos barn*. Lund: Studentlitteratur.

Høines Johansen, Marit. (2000). *Matematik som språk*. (2:a uppl.) Malmö: Liber AB.

Karlsson, Marie, Melander, Helen, Pérez Prieto, Hektor & Sahlström, Fritjof. (2006). *Förskoleklassen – ett tionde skolår*. Stockholm: Liber AB.

Knutsdotter Olofsson, Birgitta. (2003). *I lekens värld*. Stockholm: Liber AB.

Kursplaner och betygskriterier

Hämtat 2 december 2008, från

www.skolverket.se/publikationer?id=745

Linderoth, Eva. (1998). *Förskoleklassen*. Stockholm: Förskolans förlag.

Lumholdt, Helene. (2008). ”Förskoleklassen – skolformen som bara blev”. *Förskolan*, 2008 (nr 6) s. 34- 35.

Lundberg, Ingvar. (1999). ”Att bli läskunnig – en revolution i barnens liv”. *Svenskläraryrskriften*, 1999 s. 23-37.

- Löwing, Madelen. (2008). *Grundläggande aritmetik*. Lund: Studentlitteratur.
- Moyles, Janet R. (1995). *Släpp in leken i skolan*. Hässelby: Runa Förlag AB
- Myndigheten för skolutveckling (2003). *Att läsa och skriva*.
Hämtat 2 december 2008, från
www.skolverket.se/publikationer?id=1961
- Myndigheten för skolutveckling. (2006a). *Att leka sig in i skolans värld*. Stockholm: Liber AB.
- Myndigheten för skolutveckling. (2006b). *Förskoleklassen – i en klass för sig*. Stockholm: Liber.
- Persson, Sven. (1995). *Flexibel skolstart för 6-åringar*. Lund: Studentlitteratur.
- Pramling Samuelsson, Ingrid & Mauritzson, Ulla. (1997). *Att lära som sexåring*. Stockholm: Liber AB.
- Pramling Samuelsson Ingrid & Asplund Carlsson Maj. (2003). *Det lekande lärande barnet - i en utvecklingspedagogisk teori*. Stockholm: Liber AB.
- Regeringskansliet (2008). *Förskoleklassen*.
Hämtat 15 december 2008, från
www.regeringen.se/sb/d/6460
- Skolverket. (2001). *Att bygga en ny skolform för 6-åringar. Om integrationen förskoleklass, grundskola och fritidhem*. (Skolverkets rapport, 201) Stockholm: Liber.
- Skolverket. (2009).
Hämtat den 19 januari 2009.
<http://www.skolverket.se/sb/d/372/a/839>
- Sterner, Görel & Lundberg, Ingvar. (2002). *Läs- och skrivsvårigheter och lärande i matematik*. (NCM- Rapport 2002:2) Göteborgs universitet.
- Stukát, Staffan. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- TIMSS huvudrapport 2007. (2007).
Hämtad den 19 januari 2009
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2127>
- Trost, Jan. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. (3:e uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Utbildningsdepartementet. (1994). *Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. [Lpo 94]. Stockholm: Fritzes AB.
- Vygostkij, Lev. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.

Bilaga 1

Intervjufrågor HT 2008

Bakgrund

Vad har du för utbildning och när gick du den?

Hur många år har du arbetat med barn?

Hur många år har du arbetat med förskoleklass?

Förskoleklassen

Mellan vilka tider är barnen i förskoleklassen? Antal timmar/vecka.

Hur brukar en dag i förskoleklassen se ut?

- Är dagen indelad i raster och arbetspass? Hur många? Hur långa?

Hur ser du på upplägget av dagen och vad är avsikten och tanken med upplägget?

Förekommer det fri lek i förskoleklassen och vad tycker du om den fria leken?

Stimulerar miljön inomhus och utomhus till fri lek? Hur?

Har ni något samarbete med skolan? Vilket?

Arbetar ni individanpassat eller mer i grupp? Hur?

Syftet med förskoleklassen.

Vad tycker du är syftet med förskoleklassen?

Vad anser du att barnen ska kunna när de slutar i förskoleklassen?

Vilken betydelse anser du att förskoleklassen har?

Vad styr er planering av verksamheten?

Vad anser du vara skolförberedande?

Förskoleklassens betydelse

Tror du att det finns någon betydelse om barn har gått i förskoleklass eller inte?

Tror du att det har någon positiv eller negativ inverkan på barnens skolgång om de har gått i förskoleklass innan de börjar i år ett? Motivera.

Tror du att det kan ha några positiva eller negativa effekter på barnens läs- och skrivinlärning samt läsförståelse i första klass om de har gått i förskoleklass innan? Motivera.

Tror du att det kan ha några positiva eller negativa effekter på barnens arbete med den grundläggande matematiken första klass om de har gått i förskoleklass innan? Motivera.

Vad använder ni för material när i förskoleklassen?

Tror du att det kan ha några positiva eller negativa effekter på barnens mognad om de har gått i förskoleklass innan de börjar första klass? Motivera.

Tror du att det kan ha några positiva eller negativa effekter på barnens sociala kompetens samt relationer om de har gått i förskoleklass innan de börjar första klass? Motivera.

Hjälpfrågor

Kan du berätta mer om det?

Hur menar du då ...?

Så du menar alltså att...?